

Evaluace činnosti euroregionů v rámci programů česko-polské přeshraniční spolupráce a návrh na zlepšení činnosti pro období 2014-2020 na příkladu Euroregionu Silesia

Bc. Dalibor Novotný

Diplomová práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dalibor Novotný**
Osobní číslo: **M12835**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Evaluační činnosti euroregionů v rámci programů česko-polské přeshraniční spolupráce a návrh na zlepšení činnosti pro období 2014–2020 na příkladu Euroregionu Silesia**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte základní pojmy regionální politiky a její cíle.
- Představte význam přeshraniční spolupráce a roli euroregionů.

II. Praktická část

- Proveďte evaluaci činnosti Euroregionu Silesia.
- Realizujte dotazníkové šetření v ostatních česko-polských euroregionech orientované na absorpci pro programovací období 2014 – 2020.
- Na základě výše uvedených analýz představte návrhy na zlepšení činnosti Euroregionu Silesia v programech přeshraniční spolupráce v novém programovém období 2014–2020.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

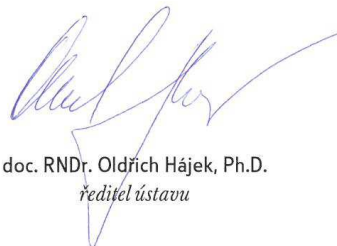
EUROPEAN COMMISSION – DIRECTORATE GENERAL FOR REGIONAL POLICY.
European Territorial Cooperation – Building bridges between people. Brussels:
European Union, 2011, 144 s. ISBN 978-92-79-20900-0.
FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. Evropská unie. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium
demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
CHOVANČÍK, Martin a Vít DOČKAL. Přeshraniční spolupráce na východních hranicích ČR:
Růžový obláček a hrana reality. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005,
145 s. ISBN 80-210-3751-2.
KUČEROVÁ, Irah. Evropská unie: hospodářské politiky. Praha: Nakladatelství Karolinum,
2007, 347 s. ISBN 978-80-246-1212-6.
PIKE, Andy, Andrés RODRÍGUEZ-POSE a John TOMANEY. Local and Regional
Development. 1. vyd. London: Routledge Taylor and Francis Group, 2006, 310 s.
ISBN 978-0-415-53718-0.

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 17. února 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 2. května 2014

Ve Zlíně dne 17. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému;
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použité informační zdroje jsem citoval;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 29.4.2014

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá regionální politikou Evropské unie, přičemž akcent je zaměřen především na jeden z jejích cílů - Evropskou územní spolupráci. Konkrétně se jedná o česko-polskou přeshraniční spolupráci spadající do Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika, kdy je na příkladu Euroregionu Silesia popsáno působení euroregionů v tomto operačním programu.

Teoretická část práce je zaměřena na popis regionální politiky s ohledem na její cíle a způsob financování prostřednictvím příslušných fondů, potažmo konkrétních operačních programů. Praktická část práce je zaměřena na evaluaci činnosti euroregionů v rámci programů česko-polské přeshraniční spolupráce, zejm. se zaměřením na výkon funkce Správce Fondu mikroprojektů v rámci těchto programů, přičemž na základě této evaluace jsou vypracovány návrhy na zlepšení v programovém období 2014-2020.

Klíčová slova:

Regionální politika, přeshraniční spolupráce, euroregiony, Fond mikroprojektů, dotace.

ABSTRACT

The work deals with the regional policy of the European Union, especially one of its objectives - the European territorial cooperation. It focuses on the Czech - Polish cross-border cooperation within the Operational Programme of Cross-border Cooperation Czech Republic - Republic of Poland and describes the role of Euroregions in this programme by the example of the Euroregion Silesia.

The theoretical part of the work focuses on the description of the EU regional policy, its objectives and ways of its financing by means of the respective funds and particular operational programmes. The practical part of the work focuses on evaluation of the Euroregions' activities in the Czech - Polish cross-border cooperation programmes, mainly their role of an Administrator of the Micro-project Fund within the framework of these programmes, and on the basis of this evaluation some proposals for improving their role for the period 2014 - 2020 have been worked out.

Keywords:

Regional policy, cross-border cooperation, Euroregions, Micro-project Fund, grants.

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu diplomové práce, doc. RNDr. Oldřichu Hájkovi, PhD., za metodické vedení, cenné rady a připomínky při zpracování této práce.

Také bych rád poděkoval všem pracovníkům českého sekretariátu Euroregionu Silesia za vstřícnost při konzultacích a také za podněty, které přispěly ke směřování mé práce.

V neposlední řadě bych chtěl poděkovat také své manželce a rodině za jejich trpělivost a podporu, kterou mi projevovali po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD	11
I. TEORETICKÁ ČÁST	14
1 REGIONÁLNÍ POLITIKA	15
1.1 HISTORIE A VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY	15
1.2 FÁZE A PRINCIPY REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	17
1.2.1 Fáze regionální politiky	17
1.2.2 Principy regionální politiky	18
1.3 REGIONÁLNÍ POLITIKA V ČR.....	19
1.3.1 Členění NUTS.....	20
2 CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013	21
2.1 CÍL 1 - KONVERGENCE.....	21
2.2 CÍL 2 - REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST A ZAMĚSTNANOST	22
2.3 CÍL 3 - EVROPSKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE	22
3 FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013	23
3.1 EVROPSKÝ FOND REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	24
3.2 EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND.....	24
3.3 FOND SOUDRŽNOSTI.....	24
3.4 ŘÍZENÍ FONDŮ	25
4 OPERAČNÍ PROGRAMY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013	27
4.1 EVROPSKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE	28
4.1.1 Operační program Mezuregionální spolupráce.....	28
4.1.2 Operační programy Přeshraniční spolupráce	29
4.1.3 Operační programy Nadnárodní spolupráce	30
4.1.4 Operační programy EPSON 2013, INTERACT II a URBACT II	30
5 PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE	32
5.1 HISTORICKÝ VÝVOJ PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE.....	33
5.2 PRÁVNÍ RÁMEC PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE	34
5.2.1 Bilaterální a trilaterální smlouvy.....	35
5.2.2 Multilaterální smlouvy.....	35
5.2.3 Dohody na regionální a místní úrovni.....	36
5.3 INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY A PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE	36
5.4 FORMY PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE	36

5.5	STRUKTURY A ETAPY PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	37
6	EUROREGIONY	38
6.1	VÝVOJ EUROREGIONŮ	38
6.2	PŮSOBNÍ EUROREGIONŮ	39
6.3	ASOCIACE EVROPSKÝCH HRANIČNÍCH REGIONŮ	39
6.3.1	Cíle a úkoly Asociace evropských hraničních regionů	40
6.4	EVROPSKÉ SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI	40
6.5	EUROREGIONY V ČESKÉ REPUBLICE	41
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	42
7	EUROREGION SILESIA	43
7.1	HISTORICKÉ PODMÍNKY VZNIKU EUROREGIONU SILESIA	43
7.2	ČESKÁ ČÁST EUROREGIONU - EUROREGION SILESIA - CZ	44
7.3	POLSKÁ ČÁST EUROREGIONU - SDRUŽENÍ OBCÍ POVODÍ HORNÍ ODRY	45
7.4	ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	45
8	ČINNOST EUROREGIONU SILESIA	47
8.1	SPECIFIKACE ČINNOSTI EUROREGIONU SILESIA V PROGRAMECH PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	47
8.2	SPECIFIKACE ČINNOSTI EUROREGIONU SILESIA JAKO SPRÁVCE FONDU MIKROPROJEKTŮ A JEJÍ SROVNÁNÍ S OSTATNÍMI EUROREGIONY	48
8.2.1	Zpracování a průběžná aktualizace dokumentace Fondu mikroprojektů	49
8.2.2	Propagace Fondu mikroprojektů	51
8.2.3	Metodická pomoc žadatelům	53
8.2.4	Příjem, kontrola a hodnocení žádostí o dotaci	54
8.2.5	Schvalování žádostí	57
8.2.6	Realizace projektů - metodická pomoc, kontrola a změny projektů v průběhu realizace	58
8.2.7	Zpracování a kontrola Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu	59
8.2.8	Kontrola udržitelnosti projektů	61
8.2.9	Finanční, personální a technické zázemí pro správu Fondu mikroprojektů	62
9	ZHODNOCENÍ ČINNOSTI EUROREGIONU SILESIA JAKO SPRÁVCE FONDU MIKROPROJEKTŮ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	64
9.1	POPIS VÝCHOZÍCH PODMÍNEK PROGRAMU ČESKO-POLSKÉ PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE V OBDOBÍ 2014-2020	64
9.2	ZHODNOCENÍ ČINNOSTI EUROREGIONU SILESIA JAKO SPRÁVCE FONDU MIKROPROJEKTŮ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	67
9.2.1	Zpracování a průběžná aktualizace dokumentace Fondu mikroprojektů	67

9.2.2	Propagace Fondu mikroprojektů.....	68
9.2.3	Metodická pomoc žadatelům	68
9.2.4	Příjem, kontrola a hodnocení žádostí o dotaci	69
9.2.5	Schvalování žádostí	70
9.2.6	Realizace projektů - metodická pomoc, kontrola a změny projektů v průběhu realizace	71
9.2.7	Zpracování a kontrola Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu	72
9.2.8	Kontrola udržitelnosti projektů.....	72
9.2.9	Finanční, personální a technické zázemí pro správu Fondu mikroprojektů	73
ZÁVĚR		75
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		777
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		822
SEZNAM OBRÁZKŮ		833
SEZNAM TABULEK.....		844
SEZNAM PŘÍLOH.....		855

ÚVOD

Regionální politika Evropské unie, která svým působením, resp. svou finanční podporou přispívá k rovnoměrnému rozvoji všech členských států Unie a také jejich jednotlivých regionů, svými iniciativami a finanční podporou také zároveň napomáhá kandidátským zemím splnit podmínky přístupu do Evropské unie. Právě v návaznosti na popsané cíle je tato regionální politika také nazývána politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Svým významem je možné ji zařadit mezi nejvýznamnější agendy Evropské unie, přičemž objem finančních prostředků alokovaných na cíle regionální politiky představuje více než třetinu unijního rozpočtu a tato rozpočtová kapitola je po společné zemědělské politice druhá největší v rozpočtu Evropské unie.

Tato diplomová práce v jistém směru navazuje na mou bakalářskou práci, která byla zaměřena na čerpání finančních prostředků Evropské unie v rámci působení regionální politiky. Téma regionální politiky v obecné rovině je však natolik široké, že detailní rozbor jejího dopadu ve všech oblastech, by obsahově výrazně přesahoval rozsah diplomové práce. Z tohoto důvodu je moje práce zaměřena pouze na jeden z cílů regionální politiky, a to na Cíl 3 - Evropskou územní spolupráci, konkrétně pak na oblast přeshraniční spolupráce v česko-polském příhraničí. Jedná se regiony, které historicky více či méně trpěly svou polohou na periferii území státu, ať už v období Protektorátu při zabrání Sudet a vystěhování českého obyvatelstva do vnitrozemí, nebo naopak při poválečném odsunu německého obyvatelstva. Přestože se v pozdějším období socialismu na česko-polské hranici nejednalo o izolovanost v tom neprodyšném smyslu, jak bylo možné ji vnímat na jižní a západní hranici našeho státu, působila tato geografická poloha spolu s relativně malou hustotou zalidnění neoddiskutovatelný hendikep pro hospodářský a sociokulturní rozvoj těchto regionů. O to větší význam pak má regionální politika Evropské unie, která prostřednictvím svého zaměření v Cíli 3 napomáhá rozvoji těchto regionů.

Strukturu práce jsem rozčlenil na dvě základní roviny. V teoretické části jsou nastíněny základní principy fungování regionální politiky, tzn. jsou zde představeny cíle regionální politiky pro programové období 2007-2013, konkrétně Cíl 1 - Konvergence, Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Cíl 3 - Evropská územní spolupráce, fondy sdružující finanční prostředky - strukturální fondy a Fond soudržnosti a je také představena struktura operačních programů, prostřednictvím kterých je realizováno financování konkrétních projektů. V duchu zaměření této práce je samozřejmě největší

akcent věnován právě principům přeshraniční spolupráci a jejím dopadům na zájmová území. Je zde také představena jedna významná skupina subjektů, které v této oblasti působí - euroregiony.

Druhá část práce, praktická část, se již věnuje evaluaci činností euroregionů v rámci programů česko-polské přeshraniční spolupráce spadajících do Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika, a to na příkladu činností Euroregionu Silesia. Vzhledem ke skutečnosti, že dominantní podíl zaměření činností tohoto i ostatních euroregionů spadá na výkon funkce Správce Fondu mikroprojektů, je právě tato oblast důkladně analyzována. V samostatných podkapitolách jsou pak rozebrány jednotlivé fáze činností, kterými jsou specifikovány základní úkoly Správce Fondu mikroprojektů. Výkon těchto činností v jednotlivých fázích Euroregionem Silesia je pak prostřednictvím výsledků dotazníkového šetření v ostatních česko-polských euroregionech podroben srovnávací analýze a jsou tak zjištěny shodné či rozdílné postupy.

Cílem této práce, jak již vyplývá z jejího názvu, je na základě evaluace činností euroregionů v rámci výkonu funkce Správce Fondu mikroprojektů navrhnout zlepšení pro výkon této funkce v následujícím programovém období 2014-2020. Konkrétně se jedná právě o využití rozdílných postupů v různých euroregionech, a to při výkonu stejných činností při správě Fondu mikroprojektů, kdy na základě těchto diferencí je možné navrhnout optimalizaci jednotlivých popsaných fází pro příští programové období.

Pro získání potřebných relevantních informací, a to jak z Euroregionu Silesia, tak i z ostatních česko-polských euroregionů jsem zvolil kombinaci dvou základních technik výzkumu - rozhovoru a dotazníku. Rozhovor s pracovníky českého sekretariátu Euroregionu Silesia byl naprosto nezbytnou součástí získávání potřebného množství konkrétních informací a bez opakovaných konzultací by bylo vypracování této práce naprosto nemyslitelné. Pro získání informací z ostatních euroregionů na česko-polské hranici jsem v první fázi zvažoval postupovat stejně jako v Euroregionu Silesia, tzn. prostřednictvím rozhovoru při osobní konzultaci, avšak při důkladnější rozvaze jsem zvolil formu dotazníkového šetření, která při porovnání vyšla jako méně časově náročná a efektivnější (Disman, 2002, s. 141). Bylo ovšem nutné eliminovat negativní vlastnost dotazníku, a to nízkou návratnost. Této skutečnosti se podařilo předejít tím, že zaslání dotazníku předcházelo telefonické předjednání vyplnění dotazníku se všemi tajemníky českých sekretariátů euroregionů.

Dotazník byl koncipován tak, že byl sestaven jak z uzavřených, tak z otevřených otázek. U otevřených otázek bylo díky absenci přednastavených odpovědí upřednostněno získání konkrétního stanoviska, uzavřené otázky naopak poskytly informace o kvantitativním výskytu přednastavených variant odpovědí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Regionální politika patří mezi tzv. komunitární, čili koordinované politiky Evropské unie. Charakteristickým znakem těchto politik je, že těžiště výkonu spočívá na jednotlivých členských státech, přičemž orgány Evropské unie zajišťují jejich koordinaci a harmonizaci. (Regionální politika, © 2013). O tom, že je regionální politika velmi významná nejen z ekonomického hlediska, ale i z hlediska sociální soudržnosti, svědčí skutečnost, že pro tyto aktivity je z finančních prostředků Evropské unie vyčleněna druhá největší částka, a to hned po objemu prostředků vyčleněných na zemědělskou politiku.

S pojmem regionální politika úzce souvisí i regionální integrace. Tento pojem je možné definovat jako *„propojení ekonomických domén nezávislých států natolik, že kontrola klíčových oblastí vnitrostátní regulace je posunuta na nadnárodní úroveň“* (MATTLI, 1999, s. 41).

Jednoznačná definice pojmu „regionální politika“ dosud nebyla stanovena, pro přiblížení obsahu této činnosti je možné ji však vyjádřit jako činnost, která je zaměřena na odstraňování či alespoň snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony. *„Regionální politika představuje konkrétní projev úsilí společnosti o snížení (změnu) velikosti regionálních rozdílů.“* (WOKOUN, 2008, s. 23). Regionální politika je zahrnuta do různých samostatných politik Evropské unie, ať už jsou to ekonomické, sociální ale také i ekologické politiky. Působení regionální politiky je vyvoláno zejména skutečností, že příliš velké rozdíly mezi jednotlivými regiony v oblasti ekonomické a sociální vyspělosti mohou negativně ovlivňovat i hospodářský růst celého státu, přičemž je zde nezanedbatelné riziko vzniku sociálních konfliktů. Regionální politika tak aktivním působením napomáhá zmírňovat, nejlépe i odstraňovat diference v rozvoji jednotlivých regionů a tím přispívá ke zvýšení konkurenceschopnosti těchto regionů a obecně také k růstu ekonomiky celého státu.

1.1 Historie a vývoj regionální politiky

Potřeba ucelené regionální politiky se ukázala již záhy v počátečních fázích budování volného trhu v době zrodu Evropského hospodářského společenství v roce 1958, kdy jednotlivé členské státy shledaly, že velké diference mezi jednotlivými státy a jejich oblastmi úsilí o budování volného trhu komplikuje. Již ve Smlouvě o Evropském

hospodářském společenství - Římská smlouva - se jednotliví signatáři zavázali usilovat o omezení rozdílů v jednotlivých hospodářských oblastech a omezení zaostalosti některých regionů. Vzhledem k představě, že volný trh veškeré regionální rozdíly odstraní, ale Římská smlouva ještě neřešila zavedení jednotné regionální politiky a nástroje regionální politiky tak byly používány v rámci jiných politik. Avšak v této smlouvě však už byl zakotven vznik Evropské investiční banky jako instituce, která půjčkami zajišťovala finanční prostředky na investiční projekty v méně vyspělých regionech. V návaznosti na tuto skutečnost také vznikaly první fondy, a to Evropský sociální fond a Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond.

Význam regionální politiky vzrostl zejména po prvním rozšíření Evropského hospodářského společenství v roce 1973 o Velkou Británii, Dánsko a Irsko. Zejména nátlak Velké Británie ve věci kompenzací ztrát v souvislosti s fungováním společné zemědělské politiky přispěl k vytvoření Evropské fondu regionálního rozvoje. Tento fond ovšem nedisponoval velkými finančními prostředky, které byly navíc přerozdělovány na principu fixních kvót a zároveň automaticky pouze na základě předložení konkrétních regionálních projektů, čímž vlastně sloužily na financování vlastní regionální politiky jednotlivých členských států.

S dalším rozšířením Evropského společenství souvisí také vznik Integrovaných programů pro Středomoří v roce 1986, které měly na nátlak Řecka sloužit k vyrovnání se s konkurencí spojenou s přistoupením nových členských států, tzn. Španělska a Portugalska.

K velké změně v pojetí regionální politiky došlo v souvislosti s přijetím Jednotného evropského aktu v roce 1986, který směřoval snahu Evropského společenství k vytvoření jednotného vnitřního trhu do roku 1992. Na základě uvedeného dokumentu byly totiž Římské smlouvy doplněny o dodatky, které zahrnovaly pojem hospodářská a sociální soudržnost do jednoho z cílů Evropského společenství. K tomuto kroku vedly námitky ekonomů, kteří upozorňovali na negativní dopad jednotného vnitřního trhu spojeného se vzrostlou konkurencí. Jednalo se zejména o Španělsko a Portugalsko, jejichž ekonomická úroveň značně zaostávala za průměrem Evropského společenství. Dalším důvodem pak byla vzrůstající nezaměstnanost, a to zejména ve strukturálně postižených regionech, kde byla koncentrována těžba uhlí, textilní průmysl, ocelářství apod.

1.2 Fáze a principy regionální politiky

1.2.1 Fáze regionální politiky

Optimální a komplexní působení regionální politiky vychází z důkladného rozfázování, ze kterého následně vyplývá její uplatňování v konkrétním regionu. Rozlišujeme pět fází působení regionální politiky: (WOKOUN, 2008, s. 29)

- 1) **Definování regionálních problémů** - zjištění problémů v daném regionu a jejich přesný popis. V této fázi ještě není navrhováno konkrétní řešení, je ale třeba přesně definovat, která problematika bude následně řešena.
- 2) **Stanovení cílů regionální politiky** - pro úspěšné působení regionální politiky je nutné definovat cíle konkrétně, v ideálním případě i kvantifikovatelně. Z tohoto aspektu následně vychází hodnocení úspěšnosti dopadu regionální politiky.
- 3) **Zvolení strategie regionální politiky** - při určování optimální strategie se vlastně v principu jedná o nasměrování působení regionální politiky k úspěšnému splnění stanovených cílů.
- 4) **Nástroje regionální politiky** - nástroje vychází ze stanovených cílů. Jsou voleny tak, aby do regionu přilákaly kapitál a podnikatelské aktivity. V obecné rovině je možné rozlišovat dva typy nástrojů:

Finanční nástroje - patří sem neinvestiční a investiční pobídky, kam zařazujeme různé formy dotací, záruk, úvěrů a grantů. Rovněž je možné sem zahrnout různá daňová zvýhodnění, jako jsou např. daňové prázdny, slevy na dani apod. Další formou finančních nástrojů jsou rozpočtová opatření, např. dotace, a také kapitálové podílnictví.

Nefinanční nástroje - do této kategorie zahrnujeme jednak administrativní nástroje, což obnáší např. přípravu odpovídající legislativy, která by měla podporovat aktivitu jednotlivých subjektů, rovněž sem spadají institucionální nástroje, kam řadíme strategické plánování, programování a řízení rozvoje konkrétními zodpovědnými institucemi. Pozitivně také působí využívání různých forem poradenství stejně jako kvalitně nastavená propagace konkrétních záměrů.

5) **Vyhodnocení použité politiky** - v této fázi je analyzována úspěšnost zvolené strategie, a to na pozadí úspěšnosti splnění stanovených cílů. Z tohoto vyhodnocení následně vyplývají získané zkušenosti, které jsou následně uplatňovány při dalším rozhodování.

1.2.2 Principy regionální politiky

Principy působení regionální politiky jsou důležitým faktorem pro fungování regionální politiky a prolínají se napříč programovou i právní úpravou procesu poskytování pomoci Evropskou unií. Základními principy jsou: (WOKOUN, 2008, s. 31)

- 1) **Princip koncentrace** - finanční prostředky jsou směřovány k předem stanoveným cílům, čímž je zajištěno jejich účelné využití a zároveň se tak předchází jejich tříštění na více nevýznamných akcí.
- 2) **Princip partnerství** - představuje spolupráci mezi Komisí a kompetentními orgány jednotlivých členských zemí na všech úrovních, tzn. místní, regionální a národní.
- 3) **Princip programování** - finanční prostředky jsou alokovány podle předem stanoveného časového harmonogramu, a to na víceleté a víceoborové programy, tzn. z hlediska tohoto principu nejsou vyčleněny pro jednotlivé projekty.
- 4) **Princip adicionality (doplňkovosti)** - finanční prostředky vyčleněné na regionální politiku jen doplňují veřejné prostředky vyčleněné z národních rozpočtů, nelze s nimi tedy sanovat chybějící finance v těchto rozpočtech.
- 5) **Princip monitorování a vyhodnocování** - průběžně je prováděna kontrola využití finančních prostředků vyčleněných na regionální politiku
- 6) **Princip solidarity** - zde je zobrazena základní filozofie působení regionální politiky Evropské unie, kdy je ze strany ekonomicky rozvinutějších zemí solidárně poskytována pomoc zemím méně hospodářsky vyspělým.
- 7) **Princip subsidiarity** - zohledňuje podmínku, aby o plnění jednotlivých cílů bylo rozhodováno na nejnižší úrovni rozhodování, kde se předpokládá nejlepší znalost problematiky, kterou je nutné řešit.

1.3 Regionální politika v ČR

Regionální politika jako koncepční činnost státu či regionálních a místních samospráv je cílená na podporu rozvojových aktivit v jednotlivých regionech a zároveň je směřována k zabránění vzniku negativních dopadů nesourodého rozvoje regionů. (ŽÍTEK, 2002, s. 10). V České republice se regionální politika vyvíjela postupně a začátkem 90. let minulého století byla takřka neznámou záležitostí. Tento fakt úzce souvisel se skutečností, že i když již došlo v naší zemi ke změnám společenského zřízení, neustále zde bylo ještě pevně zakotveno centrální plánování a samostatné řešení problémů konkrétních regionů nebylo příliš zavedeno. Již před „Sametovou revolucí“ sice bylo realizováno několik projektů zaměřených na zastavení odlivu obyvatel z příhraniční oblasti jihozápadních Čech, avšak tyto ojedinělé kroky nelze vnímat jako ucelenou regionální politiku.

Ruku v ruce s uvedenými společenskými změnami přicházely samozřejmě i transformační změny hospodářství, nicméně v první fázi aplikace tržní ekonomiky byla pozornost vlády zaměřena zejm. na transformační problémy ekonomiky jako celku, protože tyto problémy se projevovaly dopadem na území celého státu. Regionální politika ve své pravé podobě, tzn. zaměřená na řešení problémů v konkrétních regionech státu, byla aplikována teprve na konci 90. let, kdy se Česká republika svými vstupními pohovory začala pomalu připravovat na přijetí do Evropské unie. V této souvislosti bylo nutné řešit skutečnost, kdy velké meziregionální rozdíly začaly tuto předvstupní iniciativu komplikovat. V první fázi musela být tedy regionální politika směřována do strukturálně postižených regionů, kde se zavedení tržního hospodářství projevilo nejvíce negativně, a to útlumem výroby a s tím spojeným nárůstem nezaměstnanosti a dalšími navazujícími socioekonomickými problémy. Následně byla také regionální politika zaměřena na koordinaci činností ústředních orgánů, které měly významný regionální dopad na území celého státu. (JEŘÁBEK, 2004, s. 100). Tato změna koncepce regionální politiky v České republice se odráží už usnesení vlády č. 235/1998, kterým byly přijaty Zásady regionální politiky a regionální politika tak měla být zaměřena jednak na vyvážený rozvoj regionů, dále na snižování rozdílů jednotlivých regionů a v neposlední řadě také na podporu efektivního využití hospodářských a sociálních možností regionu.

Významným rokem v pojetí regionální politiky byl rok 2000. Jedním z nejvýznamnějších dokumentů regionální politiky je usnesení vlády č. 682/2000, kterým byla schválena Strategie regionálního rozvoje České republiky. Tento dokument je zaměřen na:

- hodnocení stávajících opatření realizovaných v politice regionálního rozvoje
- analýza silných a slabých stránek v rozvoji regionů
- stanovení priorit pro další rozvoj

Realizace regionální politiky je však vždy otázkou vyčlenění potřebného množství finančních prostředků na jednotlivá opatření. Významnou roli v této oblasti tedy sehrály prostředky Evropské unie, které byly vyčleněny na rozvoj jednotlivých států začleněných do předstupních vyjednávání a také na odstraňování regionálních disparit na území těchto států s cílem přiblížit uchazečské státy co nejlépe průměru vyspělosti stávající členských států. K efektivnímu přerozdělování vyčleněných finančních prostředků bylo nutné vytvořit jednotná kritéria k porovnávání sociální a ekonomické vyspělosti jednotlivých regionů.

1.3.1 Členění NUTS

V roce 1988 byla Eurostatem vytvořena Nomenklatura územních statistických jednotek, ve zkratce nazývaných NUTS. Právě v návaznosti na relevantnost získaných údajů a jejich vzájemné srovnání bylo nutné tyto územní jednotky velikostně sjednotit do podobně velkých celků → NUTS I - 3 mil. až 7 mil. obyvatel; NUTS II - 800 tis. až 3 mil. obyvatel; NUTS III - 150 tis. až 800 tis. obyvatel

V roce 1990 byla tato soustava doplněna o soustavu Místních samosprávných jednotek - LAU. Tyto jednotky LAU nahrazují jednotky NUTS IV a NUTS V a svou velikostí tak vymezují jednotlivé okresy a obce.

Na území České republiky jsou dle příslušného počtu obyvatel vymezeny tři základní úrovně členění. (BUDÍK, 2009, s. 9). Vzhledem ke stanovenému počtu obyvatel jednotka **NUTS I** plošně pokrývá území celého státu, územní jednotka **NUTS II** zahrnujeme **8 regionů soudržnosti** a do jednotek **NUTS III** územně spadá **13 krajů** a hlavní město **Praha**. Jednotky NUTS II byly uměle vytvořeny z důvodu, že kohezní politika Evropské unie je cílená na územní jednotky o počtu obyvatel 800 tis. - 3 mil. a současné členění území státu na kraje tak počtem obyvatel neodpovídá zadanému kritériu. Do jednotlivých regionů soudržnosti jsou tedy začleněny dva až tři kraje, avšak s výjimkou Středočeského a Moravskoslezského kraje a hlavního města Prahy, které svou lidnatostí splní podmínku potřebného počtu obyvatel samostatně.

2 CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013

Základním cílem regionální politiky je snížit rozdíly mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie. „*Příliš vysoký stupeň heterogenicity členské základny totiž stěžuje nejen vnitřní funkčnost Unie, ale i její vnější konkurenceschopnost.*“ (KUČEROVÁ, 2007, s. 267).

V každém programovacím období jsou v regionální politice Evropské unie stanoveny konkrétní cíle a v návaznosti na ně jsou pak v rozpočtu Evropské unie vyčleněny potřebné finanční prostředky na realizaci regionální politiky. Tyto prostředky jsou soustředěny v jednotlivých fondech a čerpány jsou prostřednictvím konkrétně zaměřených operačních programů.

V programovacím období 2007-2013 je regionální politika Evropské unie zaměřena na tři cíle - **Cíl 1 - Konvergence**, **Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**, **Cíl 3 - Evropská územní spolupráce**. Na financování těchto stanovených cílů bylo v unijním rozpočtu vyčleněno celkem 347 miliard eur, z čehož je na regionální politiku aplikovanou v České republice vymezeno 26,69 miliard eur. (Evropská politika soudržnosti, © 2013).

2.1 Cíl 1 - Konvergence

Tento cíl je zaměřen na hospodářsky nejméně vyspělé státy a regiony. Jeho úkolem je vytvářet podmínky podporující růst faktorů, které přispívají ke sblížení těchto států a jednotlivých regionů. Ze všech členských států je Cíl 1 zaměřen na 18 států, tzn. 84 regionů s celkovým počtem obyvatel 154 milionů. V souladu se stanovenými kritérii sem spadají regiony, ve kterých je hrubý domácí produkt na osobu menší než 75 % průměru celé Evropské unie. Zároveň ale mohou v rámci tohoto prvního cíle čerpat finanční prostředky státy, kde hrubý národní důchod je menší než 90 % průměru Evropské unie. Cíl Konvergence je finančně nejobtavnější cíl, je pro něj vyčleněno 282,8 miliard eur, přičemž tato částka představuje 81 % z celkové výše prostředků vymezených na všechny cíle regionální politiky. Pro Českou republiku je z tohoto objemu vyčleněno celkem 25,88 miliard eur. Tyto finanční prostředky byly k dispozici v souladu se stanovenými kritérii a bylo možné je čerpat všemi regiony soudržnosti, avšak s výjimkou hlavního města Prahy.

2.2 Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Finanční prostředky vyčleněné pro plnění tohoto cíle mohou, na rozdíl od předchozího Cíle Konvergence, čerpat i regiony, kde je dosaženo vyššího hrubého domácího produktu než 75 % unijního průměru. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, jak již vyplývá z jeho názvu, je zaměřen na zvyšování konkurenceschopnosti a zvyšování zaměstnanosti v postižených regionech. Tato podpora je zaměřena dvěma směry. V prvním případě jsou prostřednictvím podpory inovací, podnikavosti a životního prostředí iniciovány pozitivní hospodářské změny v daném regionu. Druhou možností jsou investice do lidských zdrojů, do vzdělávání pracovní síly, čímž je zajišťováno větší množství pracovních možností. Ze všech členských států Evropské unie je možné zahrnout do Cíle 2 celkem 19 států, čili 168 regionů splňujících předepsaná kritéria. Finanční prostředky vyčleněné v rámci tohoto cíle tak směřují k celkem 314 milionům obyvatel. Česká republika má možnost čerpat celkem 419 milionů eur, přičemž s ohledem na stanovené podmínky se tato možnost dotýká jen hlavního města Prahy.

2.3 Cíl 3 - Evropská územní spolupráce

Cíl Evropská územní spolupráce tematicky vychází z Iniciativy Interreg III, která byla v programovacím období 2000-2006 zaměřena na „*pozvednutí celkové socioekonomické úrovně příhraničních regionů s ohledem na obchodní, hospodářské, turistické a kulturní vztahy mezi sousedícími regiony.*“ (Iniciativa Interreg III A, © 2013). Tento Cíl 3 je soustředěn na posílení meziregionální, přeshraniční a nadnárodní spolupráce. Program **meziregionální spolupráce** je jednotný pro všechny členské státy Evropské unie, přičemž zahrnuje i Švýcarsko a Norsko. Působení programu **nadnárodní spolupráce** je rozděleno do řady zón a Česká republika je vzhledem ke svému geografickému umístění zařazena do zóny Střední Evropa. Programy **přeshraniční spolupráce** mohou využívat všechny příhraniční regiony o velikosti NUTS III, tzn. územní jednotky krajů. Celkový objem finančních prostředků vyčleněných na cíl Evropská územní spolupráce představuje celkem 8,7 miliardy eur a mají dopad na 181,7 milionů obyvatel. Pro Českou republiku je v rámci tohoto Cíle 3 alokováno celkem 385 milionů eur. Tyto finanční prostředky jsou využívány na přeshraniční spolupráci na všech hranicích České republiky, tzn. na hranicích s Polskem, Slovenskem, Rakouskem a Německem, přičemž na této hranici se ještě rozlišuje hranice jednotlivých spolkových států - Saska a Bavorska.

3 FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, finanční prostředky vyčleněné z rozpočtu Evropské unie na financování regionální politiky jsou soustředěny ve **strukturálních fondech** a také **Fondu soudržnosti**. „*Strukturální fondy jsou nástrojem politiky hospodářské a sociální soudržnosti k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti (koheze) Evropské unie.*“ (Strukturální fondy, © 2014). Finanční prostředky alokované v těchto fondech jsou určeny pro zaostalé regiony, dále pro strukturálně postižené regiony a také na modernizaci vzdělávacích systémů apod. Má tak dojít k podpoře rozmanitosti hospodářských aktivit v jednotlivých regionech a rozvoji jejich potenciálu. Co se týče objemu finančních prostředků, tak objem financí soustředěných ve strukturálních fondech je druhý největší, a to hned za množstvím finančních prostředků zaměřených na zemědělskou politiku. (FIALA, 2009, s. 707).

V programovém období 2007-2013 byl počet strukturálních fondů snížen. V programovém období 2000-2006 bylo možné čerpat finanční prostředky z celkem čtyř strukturálních fondů - Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu, Evropského zemědělského a garančního fondu a Finančního nástroje na podporu rybolovu, a mimo tyto strukturální fondy také z Fondu soudržnosti. V programovém období 2007-2013 zůstaly pouze dva strukturální fondy - Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, a také Fond soudržnosti, který ovšem není strukturálním fondem, což bude podrobněji rozebráno v následující kapitole.

Ze strukturálních fondů je možné čerpat finanční prostředky na realizaci projektů rozvíjejících hospodářskou a sociální úroveň regionů, a to v následujícím rozdělení:

Evropský fond regionálního rozvoje - financuje infrastrukturní, tedy investiční projekty.

Evropský sociální fond - financuje tzv. měkké projekty, tzn. neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty.

Pro optimální čerpání finančních prostředků je období pro jejich využití na realizaci konkrétních operačních programů rozděleno na sedmileté cykly, které nazýváme **programovým obdobím**. V programovém období 2007-2013 bylo pro čerpání Českou republikou vyhrazeno přes 790 miliard korun. (Programové období 2007-2013, © 2014).

3.1 Evropský fond regionálního rozvoje

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) je také nazýván Regionálním fondem. (SCHRÖTTER, 2003, s. 73). Tento fond by založen v roce 1975 za účelem podpory nejvíce postižených regionů. O jeho založení se nejvíce svou iniciativou zasadila Velká Británie, Dánsko a Irsko, a to v návaznosti na existenci svých strukturálně postižených regionů a na vstup do Evropského společenství v roce 1973. Jak již bylo zmíněno v předchozí části této práce, tento strukturální fond je z hlediska finančních prostředků nejobemnější. Základním úkolem fondu je financování rovnoměrného rozvoje postižených regionů prostřednictvím realizace **investičních** projektů. Mezi aktivity financované prostřednictvím tohoto fondu patří např. **výstavba dopravní infrastruktury, sanace ekologických znečištění, podpora podnikatelského prostředí, podpora využívání ekologických zdrojů energie, ale také využívání elektronických prostředků ve veřejné správě** a další. Realizace takto zaměřených projektů má pak v praxi přinést zřízení nových pracovních míst, podporu podnikání jako takového, zlepšení životního prostředí a další pozitivní dopady.

3.2 Evropský sociální fond

Evropský sociální fond je vzhledem ke svému založení již v roce 1957 nejstarším strukturálním fondem. Z tohoto fondu jsou hrazeny projekty, které jsou zaměřeny na tzv. **měkké projekty**, tzn.. **neinvestiční projekty**, a to na opatření **snižující nezaměstnanost, vytváření rovných podmínek pro ženy i muže, dále na rozvoj lidských zdrojů** apod. Co se týče konkrétních projektů, můžeme do této kategorie neinvestičních projektů zařadit např. projekty zaměřené na hendikepované občany, na děti i mládež, na menšinové skupiny obyvatel, také je možné sem zařadit vzdělávací programy, projekty zaměřené na zavádění nových informačních technologií ve školství, vzdělávání pracovníků veřejné správy a další aktivity spadající do sociální oblasti. Vzhledem k tomuto zaměření je Evropský sociální fond možné zařadit jako hlavní nástroje sociální politiky a zaměstnanosti Evropské unie.

3.3 Fond soudržnosti

Tento fond, který je také nazýván Kohezním fondem, není zařazován mezi strukturální fondy, protože jeho zaměření není směřováno na pomoc jednotlivým postiženým

regionům, je ale zaměřen na financování pomoci chudším státům. Založení tohoto fondu vyplývá z Maastrichtské smlouvy a je datováno rokem 1993.

Finanční prostředky soustředěné v tomto fondu je možné využívat všemi státy, jejichž HDP nedosahuje 90 % průměru Evropské unie. Další podmínkou ovšem zůstává, že stát žádající podporu musí realizovat program hospodářské konvergence. (Fond soudržnosti, © 2014). Finanční prostředky uvolněné z Fondu soudržnosti je možné využívat na **investiční** projekty ze dvou oblastí. První oblastí je oblast **životního prostředí**, druhou oblastí podpory jsou **transevropské dopravní sítě**. (STEJSKAL, 2009, s. 43). Do oblasti životního prostředí spadají i projekty, které se nějakým pozitivním způsobem dotknou životního prostředí, např. projekty zaměřené na získávání energie z obnovitelných zdrojů apod. Do oblasti transevropských dopravních sítí pak řadíme projekty na zřizování dálnic, silnic I. třídy, železničních koridorů a také na lodní i leteckou dopravu.

3.4 Řízení fondů

Řízení strukturálních fondů je procesem, do něhož jsou zapojeny subjekty národní i regionální úrovně a který se skládá z **etapy přípravy, realizace** a také **vyhodnocení** využití finančních prostředků z fondů Evropské unie. Mezi zmiňované subjekty patří jak orgány Evropské unie, tak i republiková ministerstva, samosprávné celky a pověřené subjekty. I když sem tedy spadají i subjekty nižší než národní úrovně, ve výsledku je ale realizace regionální politiky záležitostí pouze jednotlivých členských států a ty jsou také za tuto oblast odpovědné.

Princip řízení strukturálních fondů, potažmo vyčleňování a využívání finančních prostředků, je možné popsat následovně. Evropská rada jako orgán sestavený z nejvyšších představitelů jednotlivých členských zemí rozhoduje o vyčlenění finančních prostředků pro jednotlivé politiky Evropské unie. Následně Evropská komise jako orgán nezávislý na jednotlivých členských zemích zajistí zpracování příslušného právního rámce, který obsahuje podmínky čerpání prostředků z příslušných fondů. Tento právní rámec však podléhá schválení Radou Evropské unie a také Evropským parlamentem. V dalším kroku Rada Evropské unie schvaluje Strategické obecné zásady Společenství, ve kterých je stanoven směr rozvoje Evropské unie. Tímto mechanismem jsou tak nastaveny jakési mantinely, v rámci kterých si jednotlivé členské země připravují vlastní Národní strategické referenční rámce a Národní rozvojové plány. V těchto národních dokumentech se

tak odrážejí cíle, které mají být splněny právě za pomoci čerpání prostředků z fondů Evropské unie.

V Národním strategickém referenčním rámci jsou stanoveny jednotlivé operační programy, na základě kterých jsou pak čerpány finanční prostředky prostřednictvím dotací. Tyto národní dokumenty jsou předkládány ke schválení Evropské komisi. Po schválení je už čerpání finančních prostředků pouze v gesci jednotlivých zemí. Evropská komise v této fázi působí jako dozorový orgán, který tento proces jen monitoruje a také převádí finanční prostředky na účty v jednotlivých státech. Při zjištění nedostatků či pochybení může proces čerpání prostředků zastavit či žádat vrácení již poskytnutých dotací.

4 OPERAČNÍ PROGRAMY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007-2013

Jednotlivé operační programy jsou stanoveny v Národním strategickém referenčním rámci, jehož podstata vychází z Národního rozvojového plánu. Tento národní dokument je základním dokumentem rozvojové strategie České republiky, „jehož cílem je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje.“ (BAJER, 2009, s. 8).

Operační programy je možné dle jejich charakteristiky rozdělit na dvě základní skupiny:

Regionální operační programy - tyto operační programy zahrnují několik tematických oblastí, avšak jsou zaměřeny na příslušný region soudržnosti. Na těchto územích podporují konkurenceschopnost, mají také za cíl příslušný region zatraktivnit pro potenciální investory. Tyto operační programy spadají pod Regionální radu, která je řídicím orgánem v jednotlivých regionech soudržnosti (NUTS II). Řadíme sem **7 operačních programů**: Regionální operační program NUTS II Severozápad, Regionální operační program NUTS II Severovýchod, Regionální operační program NUTS II Střední Čechy, Regionální operační program NUTS II Jihozápad, Regionální operační program NUTS II Jihovýchod, Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko, Regionální operační program NUTS II Střední Morava.

Tematické operační programy - jak již vyplývá z jejich názvu, jejich zaměření je směřováno na konkrétní oblasti, tzn. jsou specificky zaměřené. Spadá sem **8 operačních programů**: OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Podnikání a inovace, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Technická pomoc a Integrovaný operační program.

Z hlediska uceleného výčtu operačních programů je také třeba zmínit **Operační programy Praha**, jmenovitě Operační program Praha Konkurenceschopnost a Operační program Praha Adaptabilita, které spadají do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, a to proto, že hlavní město Praha jako region soudržnosti NUTS II dosahuje vyššího průměru HDP na osobu než 75 % průměru Evropské unie, což bylo kritérium pro zařazení do prvního cíle, tzn. do cíle Konvergence.

Další zcela samostatnou kategorií jsou **operační programy evropské územní spolupráce**, které jsou zaměřené na meziregionální, nadnárodní a přeshraniční spolupráci. Operační programy přeshraniční spolupráce mohou využít pro svůj rozvoj příhraniční regiony, přičemž jejich tematický záběr má poměrně široké spektrum. Program nadnárodní spolupráce je zaměřen na finanční podporu rozvoje konkrétní vymezené zóny Evropské unie, což je v případě České republiky zóna Střední Evropy, kam naše země geograficky spadá. Co se týče poslední oblasti, tzn. programů meziregionální spolupráce, zde je možné využít finanční podpory pro oblast životního prostředí, ekonomickou sféru a také ochranu před riziky.

V návaznosti na tematické zaměření této práce budou operační programy zařazené do evropské územní spolupráce představeny poněkud podrobněji v samostatné kapitole.

4.1 Evropská územní spolupráce

Operační programy zařazené do cíle Evropské územní spolupráce, jakožto samozřejmě i celý tento cíl, staví na pevných základech z programového období 2000-2006, a to konkrétně na iniciativě Interreg III. Operační programy zařazené do tohoto cíle jsou rozčleněny do třech kategorií. Jsou to Operační programy **Meziregionální spolupráce**, Operační programy **Přeshraniční spolupráce** a také Operační programy **Nadnárodní spolupráce**.

4.1.1 Operační programy Meziregionální spolupráce

Tento operační program je jednotný pro všechny členské země Evropské unie a Norsko a Švýcarsko. Je zaměřený na spolupráci orgánů veřejné správy a jiných subjektů působících ve sféře veřejné správy, a to na místní i regionální úrovni. Tento operační program má působit na zvýšení účinnosti regionální politiky prostřednictvím koordinované výměny zkušeností a rozvoje nástrojů působení regionální politiky. V rámci tohoto operačního programu je možné využít finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 321,3 milionů eur. Realizované projekty se dělí na dva typy. Jedním je **výměna zkušeností** subjektů působících ve stanovených oblastech s cílem nalézt nejefektivnější nástroje a postupy k zavedení do praxe, druhým je pak **přenos zkušeností** v sítích, kde méně rozvinuté regiony čerpají poznatky od zkušenějších regionů. Tento operační program

je členěn do 3 prioritních os (inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky, technická pomoc). (OP Mezuregionální spolupráce, © 2014).

4.1.2 Operační programy Přeshraniční spolupráce

V České republice sem spadá spolupráce regionů NUTS III, a to na státních hranicích s Polskem, Slovenskem, Rakouskem a Německem, přičemž na této hranici je spolupráce rozdělena na bavorskou a saskou část Německa. Jedná se tedy celkem o pět operačních programů.

Přeshraniční spolupráce Svobodný stát Bavorsko - Česká republika: je zaměřen na rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu, rozvoje vzdělávání, zlepšení dopravní dostupnosti a ochrana životního prostředí. Tento operační program zahrnuje 2 prioritní osy (hospodářský rozvoj, lidské zdroje a sítě a také rozvoj území a životního prostředí) a je pro něj vyčleněno celkem 115,5 milionů eur. (OP Bavorsko-ČR, © 2014).

Přeshraniční spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika: zahrnuje podporu dopravní dostupnosti regionu, rozvoj služeb v oblasti vzdělávání, ochranu životního prostředí, podporu sociální integrace, přenos technologií a také podporu spolupráce regionálních samospráv. Pro jeho 4 prioritní osy (rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území, rozvoj hospodářství a cestovního ruchu, zlepšení situace přírody a životního prostředí, technická pomoc) je určeno celkem 67,2 milionů eur. (OP Sasko-ČR, © 2014).

Přeshraniční spolupráce Rakousko - Česká republika: program je cílený na podporu vzdělávání a sociální integrace, rozvoj služeb cestovního ruchu, ochranu životního prostředí, zlepšení dopravní dostupnosti území, rozvoj spolupráce územních samospráv. Je rozdělen do 3 prioritních os (socioekonomický rozvoj, cestovní ruch a transfer know-how, dále regionální dostupnost a udržitelný rozvoj a také technická pomoc) a poskytuje prostředky ve výši 107,44 milionů eur. (OP Rakousko-ČR, © 2014).

Přeshraniční spolupráce Slovenská republika - Česká republika: tento operační program je zaměřen na rozvoj cestovního ruchu, rozvoj vzdělávacích a sociálních služeb, hospodářskou spolupráci, ochranu životního prostředí, spolupráci regionálních samospráv a zlepšení dostupnosti přeshraničního regionu. Zahrnuje celkem 3 prioritní osy (podpora sociokulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu, dále rozvoj

přeshraničního území a životního prostředí, a technická pomoc) a je možné jeho prostřednictvím čerpat 92,7 milionů eur. (OP Slovensko-ČR, © 2014).

Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika: prostřednictvím tohoto operačního programu má být docíleno zlepšení dopravní dostupnosti území přeshraničního regionu, zlepšení ochrany životního prostředí, rozvoj hospodářské spolupráce, cestovního ruchu, podpora vzdělávání, spolupráce regionálních samospráv i jiných subjektů na hranicích. Tento program se člení na 4 prioritní osy (posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik, dále zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu, rovněž podpora spolupráce místních společenství, a také technickou pomoc) a je pro něj vyčleněno celkem 219,4 milionů eur. (OP ČR-Polsko, © 2014).

4.1.3 Operační programy Nadnárodní spolupráce

Jak již bylo popsáno v předešlé části této práce, tento program je geograficky rozdělen do několika zón a naše republika spadá do zóny Střední Evropa. „*OP Nadnárodní spolupráce sdílíme s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a nečlenských zemí s částí Ukrajiny.*“ (OP Nadnárodní spolupráce, © 2014). Projekty realizované v rámci tohoto operačního programu musí vycházet z 5 stanovených prioritních os (usnadňování inovace ve Střední Evropě, zlepšování dostupnosti Střední Evropy, odpovědné užívání životního prostředí, zvyšování konkurenceschopnosti a atraktivity měst a regionů, technická pomoc). Operační program Nadnárodní spolupráce je financován celkovou částkou 37,4 milionů eur. (OP Nadnárodní spolupráce, © 2014).

4.1.4 Operační programy EPSON 2013, INTERACT II a URBACT II

Operační program EPSON 2013 je výzkumným programem, jehož cílem je přispívat k regionálnímu rozvoji, a to prostřednictvím poskytovaných analýz, informací, databází, map a dalších dokumentů. Zkratka EPSON pochází z anglického názvu European Spatial Plannig Observation Network, což lze do češtiny přeložit jako Evropská monitorovací síť pro rozvoj a soudržnost. Program zahrnuje celkem 5 prioritních os (aplikovaný výzkum územního rozvoje, konkurenceschopnosti a soudržnosti, cílená analýza založená na poptávce uživatelů, vědecká základna a nástroje, kapitalizace, vlastnictví a účast, technická pomoc) a jeho prostřednictvím lze čerpat 45 milionů eur, které jsou určeny nejen pro

všechny členské země Evropské unie, ale také pro Island, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko. (OP EPSON 2013, © 2014).

Operační program INTERACT II je zaměřený na podporu cíle Evropské územní spolupráce, a to konkrétně na podporu aktivit územní spolupráce prostřednictvím přenosu znalostí a zkušeností této oblasti regionálního rozvoje. Program obsahuje celkem 2 prioritní osy (rozvoj a dodání služeb, technická pomoc), avšak není zaměřen na realizaci nových projektů veřejností. (OP INTERACT II, © 2014).

Operační program URBACT II je operačním programem, který vychází z Iniciativy Evropské komise pod názvem Regiony pro ekonomickou změnu a je zaměřen spoluprací měst členských států Evropské unie v oblasti projektů zaměřených na rozvoj měst. Program je rozčleněn do 3 prioritních os (2 tematické osy a 1 technická osa). (OP URBACT II, © 2014).

5 PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

Přeshraniční spolupráce byla definována již mnoha způsoby, nejfrekventovaněji je však užíváno vymezení této činnosti v Evropské rámcové úmluvě o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími, která vstoupila v platnost 22. 12. 1981 a je uznávána jako jeden z nejvýznamnějších obecně platných dokumentů. Přeshraniční spolupráce je zde vymezena jako „(...) jakékoli dohodnuté jednání, jehož cílem je posílit a rozvíjet sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady dvou nebo více smluvních stran a uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv nezbytných k tomuto účelu. Přeshraniční spolupráce je uskutečňována v rámci působnosti a pravomoci územních společenství a úřadů dané vnitrostátním právem.“ (Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími, © 2014).

Přeshraniční spolupráce je jako součást regionální politiky považována za jednu z nejzákladnějších priorit integrace. Tento význam vyplývá již ze základních myšlenek regionální politiky jako takové, a sice odstraňování či alespoň snižování rozdílů ekonomické a sociokulturní vyspělosti jednotlivých regionů.

Evropa je jako společenský, politický a ekonomický celek charakteristická nejen svou různorodostí, a to i přes v mnohých případech propojenou historii, ale také bohatým členěním svých hranic. Kontinuálním historickým vývojem ovšem byly zapříčiněny neustálé změny těchto hranic, zejm. podle aktuální geopolitické situace. V důsledku těchto procesů tak docházelo k rozdělení do té doby homogenních regionů, které byly nejen kulturně, ale i ekonomicky úzce propojeny. Vzhledem k tomu, že tyto změny byly většinou zapříčiněny různými vojenskými konflikty, ve výsledku se tak charakter těchto příhraničních regionů dost měnil. Z ekonomického i sociálního hlediska se začal projevovat pokles rozvoje těchto oblastí, což bylo způsobeno útlumem ekonomických aktivit a jejich přesunem do stabilnějšího vnitrozemí, na což ruku v ruce navazovalo postupné vysídlování. Výrazným milníkem ve vývoji příhraničních regionů bylo poválečné politické rozdělení Evropy na socialistický a kapitalistický tábor. Právě tato absolutní politická izolace, která byla způsobena vytvořením nepropustných hranic známými pod pojmem „železná opona“, způsobila vytvoření skutečných bariér mezi sousedními státy.

V současné době je Evropská unie jako svazek 28 členských států na jedné straně velmi bohatá na rozdílnosti, na druhé straně ale můžeme vnímat také společné zájmy či potřeby,

kteře tyto rozdílnosti eliminují na cestě k prohloubení integrace. Mezi tyto společné ideály můžeme řadit na čelné místo rovnost, dále zajištění dobrých pracovních příležitostí a zdravotní péče, přístup ke vzdělání a nenarušené životní prostředí. (EUROPEAN COMMISSION – DIRECTORATE GENERAL FOR REGIONAL POLICY, 2011, s. 9).

5.1 Historický vývoj přeshraniční spolupráce

Z hlediska historického vývoje je možné počátek přeshraniční spolupráce vnímat v souvislosti se vznikem hranic mezi jednotlivými státy na rozhraní 19. a 20. století. Před vznikem těchto národních hranic fungovala rozvinutá spolupráce mezi sousedními regiony, která byla v podstatě limitována pouze sídelní vzdáleností, a to v návaznosti na tehdejší dopravní infrastrukturu. Jakmile ale byly formovány hranice suverénních států, došlo zároveň i k vytvoření bariér, v důsledku kterých se dosud navzájem integrované oblasti začaly vyvíjet izolovaně, a to nejen z hospodářského, ale zejm. z politického hlediska.

Při definici pojmu „hranice“ rozlišujeme základní diferenciaci ve smyslu vnímání hranice jako vymezení:

Přírodní - je vytvořena přírodními krajinnými prvky bez umělého formování člověkem.

Umělé - je vymezena umělým zásahem člověka na základě národnostního, kulturního a politického rozlišení.

Z hlediska praktické zřetelnosti je nejčastěji využíváno vymezení přírodními hranicemi, kdy hranici tvoří koryto vodního toku, hřbety pohoří apod., avšak i při zevrubném pohledu do mapy je možné zaznamenat případy, kdy není možné žádného přírodního útvaru využít a hranici je nutné vytvořit uměle, takřka geometricky (např. hranice mezi státy severní Afriky, které protínají Saharskou poušť). Právě toto umělé vytvoření hranic mnohdy způsobilo rozdělení celistvých stávajících regionů, popř. vytvořilo bariéru ve fungující spolupráci sousedních regionů.

Ucelenější podobu přeshraniční spolupráce můžeme vnímat po ukončení druhé světové války, kdy bylo nutné vyrovnat se s dvěma zásadními skutečnostmi. První byla obnova a rozvoj válkou poničených zemí, druhou pak bylo zachování míru. Tyto dva faktory byly také významné už při zakládání prvního integrovaného společenství, a to Evropského společenství uhlí a oceli založeného v roce 1951. Po vzniku Evropského hospodářského společenství v roce 1957 začala vznikat první přeshraniční seskupení, která měla za cíl

přispět k rozvoji příhraničních regionů postižených částečnou izolací, popř. snížit rozdíly v životní úrovni obyvatel v těchto regionech. V první fázi to byla sdružení obcí, která si dala za cíl smazání negativního dopadu hranic. Vznikaly tak první euroregiony jako mezinárodní svazky měst a obcí na obou stranách hranice, jejichž vytvoření mělo napomoci prosazování společných zájmů. (Pozn.: Konkrétním rozbořem principů činnosti euroregionů se budu zabývat v následující kapitole této práce).

Když se zamyslíme nad významem přeshraniční spolupráce v souvislosti s pokračujícími integračními procesy Evropy, na první pohled by se mohlo zdát, že s pokračujícími procesy vzájemného propojování ekonomik a s vytvářením jednotného prostoru Evropské unie, tzv. Schengenského prostoru, tato forma spolupráce postupně začne ztrácet na významu, avšak skutečnost je zcela opačná. Rozdíly mezi regiony na vnější hranici států Evropské unie a sousedními regiony ve státech potenciálního rozšíření mohou totiž způsobovat problémy při dalším postupu evropské integrace. Při vzniku nových přeshraničních struktur se negativně projevuje skutečnost, že není brán potaz na specifika nově vznikajících příhraničních regionů a jsou přebírány postupy z fungujících struktur na západě Evropy. (Chovančík, Dočkal, 2005, s. 14)

Přestože po politických změnách z konce 80. let a díky současnému fungování Evropské unie je možné Evropu vnímat jako celek, je přeshraniční spolupráce i nadále nepostradatelnou součástí integračních procesů. Důležitost přeshraniční spolupráce vyplývá zejm. z mnohdy pomalejšího rozvoje příhraničních regionů, který byl způsoben právě nevýhodami vyplývajícími z polohy těchto regionů. *„Přeshraniční spolupráce pomáhá zmírňovat nevýhody těchto hranic, překonávat okrajovou polohu příhraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel.“* (NETOLICKÝ, 2007, s. 7).

5.2 Právní rámec přeshraniční spolupráce

Regionální politika, která je také nazývána politikou soudržnosti, byla upravena již ve Smlouvě o Evropském společenství, nyní je zakotvena ve Smlouvě o fungování Evropské unie, neboli Lisabonské smlouvě. Tato smlouva zvyšuje akceschopnost a efektivnost fungování Evropské unie, a to ve všech směrech její činnosti. *„Smlouva též upevňuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost Unie a zařazuje územní soudržnost mezi cíle EU. Posiluje úlohu regionů a do definice zásady subsidiarity, podle níž EU jedná pouze*

tehdy, pokud může být výsledků lépe dosaženo na úrovni EU než na úrovni členských států, vkládá též odkaz na místní a regionální úroveň.“ (Lisabonská smlouva, © 2014).

Právní rámec, ve kterém je přeshraniční spolupráce zakotvena, je významným faktorem, který ovlivňuje intenzitu tohoto druhu spolupráce mezi jednotlivými státy. Stále však existuje celá řada omezení, která negativně ovlivňují zapojení místních orgánů do přeshraniční spolupráce. Tato omezení vyplývají z několika faktorů.

- 1) Neexistuje ucelený právní předpis regulující přeshraniční spolupráci, proto jsou tyto aktivity postaveny na mezinárodních dohodách uzavřených mezi jednotlivými státy.
- 2) Pozice místních a regionálních orgánů je v některých právních řádech liberálnější než v jiných, proto je rozdílná účast těchto orgánů v mezinárodních smlouvách a je tak dán stupeň centralizace v řízení přeshraniční spolupráce.
- 3) Založení přeshraniční spolupráce na soukromém právu není vhodné, protože se jí účastní orgány veřejné správy, je vykonávaná ve veřejném zájmu a z veřejných financí.

5.2.1 Bilaterální a trilaterální smlouvy

V první řadě se týkají přeshraniční spolupráce mezi státními orgány, a to na bázi dohod a protokolů. Zejména pro federálně uspořádané státy je příznačné, že i regionální orgány jsou zapojeny do spolupráce mezi státními orgány, čímž je umožněno aktivní zapojení místních orgánů do realizace přeshraničních projektů. V těchto případech je umožněno regionálním orgánům uzavírat dohody v souladu se svými kompetencemi přímo, avšak stát si ponechal právo tyto dohody schvalovat či vetovat.

5.2.2 Multilaterální smlouvy

Tyto smlouvy jsou nejdůležitějším nástrojem, který zajišťuje právní rámec přeshraniční spolupráce. Mezinárodní smlouvy zařazené do tohoto rámce je možné rozlišovat následovně:

- 1) **Mezistátní smlouvy související s regionální integrací** - např. Nordická smlouva, která byla uzavřena mezi Finskem, Norskem, Švédskem a Dánskem a měla za cíl prohloubit spolupráci místních samospráv.

- 2) **Smlouvy uzavřené pod záštitou mezinárodních orgánů** - např. Madridská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci, která byla uzavřena v roce 1980, a to pod záštitou Rady Evropy.

5.2.3 Dohody na regionální a místní úrovni

Tyto mezinárodní dohody vytváří prostor pro přeshraniční spolupráci mezi jednotlivými regiony. Tato spolupráce je založena na smlouvách, které se řídí veřejným právem. Na této bázi tak bylo podepsáno mnoho pracovních protokolů, na základě kterých byly vytvořeny pracovní sdružení na vnějších i vnitřních hranicích Evropské unie. Na těchto sdruženích je pak postaveno skutečné partnerství přeshraniční spolupráce.

5.3 Institucionální zajištění regionální politiky a přeshraniční spolupráce

Z hlediska struktur Evropské unie spadá regionální politika a tím i přeshraniční spolupráce do gesce Evropské komise. Komise následně v tříletých cyklech předkládá zprávu Evropskému parlamentu, Evropské Radě, Hospodářskému a sociálnímu výboru a také Výboru regionů, ve které zmíněné instituce seznamuje o přijatých opatření a výsledcích v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti.

V Evropské komisi spadá v rámci interního členění problematika regionální politiky a přeshraniční spolupráce do kompetence Generálního ředitelství pro regionální a městskou politiku. K hlavním cílům této instituce patří: *„Účinné a efektivní strukturální politiky, z nichž mohou mít občané EU prospěch, které jsou pro ně srozumitelné a které přímo přispívají k vytváření příznivých podmínek pro další úspěšné rozšíření Evropské unie a jsou v souladu se zásadami řádného finančního řízení.“* (Lisabonská smlouva, © 2014).

5.4 Formy přeshraniční spolupráce

Formy přeshraniční spolupráce mohou mít různý charakter a úroveň. Na jedné straně můžeme vnímat přeshraniční spolupráci na nejvyšší úrovni, kdy je tato spolupráce založena na mezivládní úrovni, respektive na úrovni vládních komisí, na straně druhé je možné vnímat přeshraniční spolupráci na úrovni spolupráce konkrétních příhraničních regionů, která je zajišťována činností euroregionů či jiných subjektů s podobnou strukturou.

Z hlediska výše uvedeného tedy můžeme v obecné rovině rozlišovat:

- **Mezinárodní spolupráce** mezi státními či územními orgány zaměřená na konkrétní oblast, např. ochranu životního prostředí.
- **Meziregionální spolupráce** přímo nesousedících regionů.
- **Přeshraniční spolupráce** zaměřená na přímou spolupráci místních orgánů v příhraničních oblastech, a to v širokém spektru činností, zájmů a oborů.

Právě forma přeshraniční spolupráce je nejrozšířenější formou spolupráce, proto je jí v této práci věnována největší pozornost právě v této kapitole.

5.5 Struktury a etapy přeshraniční spolupráce

Kulturní a sociální rozdílnost jednotlivých členských a nečlenských zemí je odražena v rozdílných právních systémech a strukturách, které je nutné více či méně sjednotit, aby příhraniční regiony mohly svou fungující spoluprací vytvořit ten pomyslný most mezi jednotlivými zeměmi. Vhodné struktury přeshraniční spolupráce se mohou lišit v závislosti na dvou rozdílných faktorech - celkový cíl a etapy spolupráce. U obou faktorů existují různé procesy i způsoby spolupráce. Ve všech případech je ale tato spolupráce postavena na iniciativě jednotlivých lidí. Jedná se o zapojení veřejné správy, tzn. politiků, výkonných úředníků apod., ale také soukromého sektoru, který může být zastoupen jednotlivými podniky či profesními svazy apod.

Utvoření jednotlivých pracovních struktur se odvíjí od dvou základních přístupů:

- 1) **Jednorázové aktivity** - po splnění konkrétního účelu struktura zaniká.
- 2) **Strategická spolupráce zaměřená na rozvoj** - přeshraniční spolupráce je dlouhodobá a je zaměřena na v rozvoj regionu.

Z kontinuálního hlediska je možné vyzorovat, že přeshraniční spolupráce je nastartována individuálními iniciativami. V této fázi je pro navazování přeshraniční spolupráce nutné odbourání počátečních největších překážek např. v kulturní či jazykové oblasti. Domnívám se a praktické zkušenosti mou domněnku potvrzují, že právě spolupráce v sociokulturní oblasti pomáhá vytvořit silný základ pro následnou realizaci partnerských projektů týkajících se rozvoje ekonomických sfér.

6 EUROREGIONY

Počátky jejich zakládání můžeme datovat od konce 50. let 20. století. Od samého začátku jejich existence byla jejich činnost zaměřena na rozvoj příhraničních oblastí, které byly z geografického hlediska ve srovnání s vnitrozemními regiony do jisté míry hendikepovány, a to jak ve sféře ekonomické, tak i ve sféře sociální. Cílem konkrétní činnosti euroregionů je podpora a realizace projektů, které mají dopad na regiony z obou stran hranice a jsou realizovány na základě smluvní spolupráce mezi jednotlivými partnery. Je ovšem nutné podotknout, že jakkoliv je role euroregionů v této formě přeshraniční spolupráce významná, není možné na jejich činnost pohlížet jako na náhradu za správní aparát na státní úrovni. *„Ani dnes euroregiony a jiné formy přeshraničních struktur nevytváří nové typy vlád na přeshraniční úrovni. Nemají politickou moc a jejich činnost je omezena na pravomoci místních a regionálních orgánů.“* (Co je „euroregion“?, © 2014)

6.1 Vývoj euroregionů

I když první euroregiony začaly vznikat až na konci 50. let, počátky spolupráce působící napříč hranicemi se začaly formovat již po druhé světové válce. Zejména v západní Evropě se začaly objevovat iniciativy ze strany hraničních regionů, které měly za cíl jakési oslabení hranic a snadnější kooperaci, které měla vést ke zlepšení životní úrovně v těchto oblastech. začaly se tak formovat první přeshraniční regiony, které fungovaly uvnitř Evropského společenství. Nejstarším z euroregionů je Euregio, který vznikl v roce 1958 a rozprostírá se na německo-nizozemských hranicích.

Počátkem 90. let minulého století dostalo dosavadní působení stávajících euroregionů, které fungovaly v rámci Evropského společenství, zcela nový rozměr. Dosavadní stav, kdy v souvislosti s existencí „železné opony“ došlo mezi obyvateli na hranici obou politických bloků k výraznému odcizení a v důsledku diametrálně odlišné ekonomické vyspělosti také k výrazným rozdílům v životní úrovni, s postupujícími politicko-ekonomickými změnami mohla být rozvinuta fungující přeshraniční spolupráce i na hranicích mezi státy západního a východního bloku. Výrazným mezníkem v rozvoji přeshraniční spolupráce byl vznik Iniciativy Interreg v roce 1990. V tomto období také došlo ke vzniku celé řady euroregionů na německo-polské či německo-české hranici, které na straně kandidátských zemí od roku 1992 podporuje Iniciativa Společenství Phare CBC.

6.2 Působení euroregionů

V principu své činnosti nemají euroregiony působit pouze jako prostředník zprostředkující dotace Evropské unie, ale mají také fungovat jako poskytovatel informací na svém území. Prioritním cílem však je, aby se prostřednictvím aktivit euroregionů podařilo zmírnit všeobecně zažitý dojem, že o přeshraničních problémech je rozhodováno především v Bruselu, ale že tyto problémy jsou řešeny v centru jejich vzniku.

V územích jednotlivých euroregionů navzájem spolupracují města, menší obce i jiné regionální subjekty, a to i v kooperaci se zainteresovanými partnery typu obchodních komor, sociálních partnerů apod. Euroregiony pak působí jako koordinátor společných aktivit partnerů, které jsou zaměřeny na přímý dopad směrem k obyvatelům na obou stranách hranice. Členství v euroregionu je ryze dobrovolné. Členy se stávají města a obce a toto členství je právně postavené na závázání se dodržovat usnesení orgánů euroregionu.

„Nejdůležitějším úkolem euroregionů je podpora a další rozvíjení spolupráce v oblasti lokálního a regionálního plánování, podpora projektů v oblasti životního prostředí, v hospodářské sféře, kultuře a sportu a vytváření prostoru pro setkávání lidí.“ (Euroregion jako prostředník, © 2014)

6.3 Asociace evropských hraničních regionů

Myšlenka na založení sdružení hraničních regionů byla poprvé přednesena na Mezinárodní konferenci regionálního plánování v Basileji v roce 1965. Na základě důsledných příprav založilo 10 hraničních regionů Stálou konferenci evropských hraničních regionů, která následně začala užívat název Asociace evropských hraničních regionů. Anglický název zní Association of European Border Regions a z něj je také odvozena užívaná zkratka - AEBR. Tato asociace v 70. a 80. letech velmi úzce spolupracovala s Radou Evropy, následně vybudovala úzké vazby s Evropskou komisí, Evropským parlamentem i s orgány jednotlivých hraničních regionů.

Asociace evropských hraničních regionů sídlí ve Spolkové republice Německo, konkrétně v Bronzu. Od svého založení v roce 1971 se postupně rozrůstala, a to až do současné členské základny, kdy zastupuje přes 170 hraničních regionů z celé Evropy. Nejvyšším orgánem asociace je valná hromada, dále jsou výkonnými orgány prezidium a generální

sekretář. Součástí struktury této asociace jsou i poradní výbory, které jsou složeny zástupci evropských a politických orgánů či jiných subjektů.

6.3.1 Cíle a úkoly Asociace evropských hraničních regionů

Konkrétní činnost AEBR byla definována ve stanovách schválených 25. 11. 1994 v Terstu. Tyto stanovy popisují charakter kooperace mezi evropskými hraničními regiony sdruženými v asociaci. Tato organizace svou činností přispívá k přeshraniční spolupráci regionů tím, že tuto spolupráci na území celé Evropy koordinuje, podporuje výměnu zkušeností mezi jednotlivými regiony a rovněž vystupuje v pozici zmocněného zástupce prosazujícího společné zájmy členů v jednáních s orgány jednotlivých států či nadnárodních subjektů.

Konkrétní činnost AEBR lze popsat následovně: (Asociace evropských hraničních regionů, © 2014)

- realizace programů a projektů a výkon administrativy s tímto spojené
- organizování akcí s přeshraniční problematikou
- pomoc při řešení problémů a podpora speciálně zaměřených aktivit
- rozvoj Centra pro evropské hraniční a příhraniční regiony a spolupráce s Radou Evropy a Evropskou unií
- příprava a realizace společných opatření

6.4 Evropské seskupení pro územní spolupráci

Evropské seskupení pro územní spolupráci je subjekt, ve kterém mohou být sdruženy regionální i místní orgány, a to vždy z minimálně dvou členských států Evropské unie a zároveň je možná i účast třetích zemí z nečlenských států. Toto seskupení má právní subjektivitu, což je legislativně zakotveno v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci. (ESÚS, © 2014). Mezi základní dokumenty každého seskupení patří jednak úmluva členů, kterou jsou stanoveny základní údaje jako název, sídlo, seznam členů, území působnosti a plánovaná činnost, dále sem také patří stanovy, které řeší užívaný jazyk, rozdělují rozhodovací pravomoci a další

formální postupy. Mezi povinné orgány patří shromáždění tvořené ze zástupců jednotlivých členů a také ředitel, který vystupuje navenek jménem seskupení.

Na území České republiky a Polska je historicky prvním seskupením je Evropské seskupení pro územní spolupráci s názvem Tritia, jehož zakládajícími členy jsou Moravskoslezský kraj, Opolské a Slezské vojvodství a Žilinský samosprávný kraj. Uvedené seskupení má oficiální sídlo v Polsku, přičemž registrace tedy byla provedena v únoru 2013 tamním Ministerstvem zahraničních věcí. Následně byl dne 17. 4. 2013 na prvním zasedání Valné hromady uskutečněném polském Těšíně zvolen prvním ředitelem ESÚS Tritia Branislav Zacharides. Členské příspěvky byly schváleny ve výši 22 tisíc eur na člena. (ESÚS Tritia, © 2014).

6.5 Euroregiony v České republice

Euroregiony se začaly v České republice vyvíjet až v souvislosti s politickými a ekonomickými změnami v roce 1989. Z hlediska časové posloupnosti vznikaly euroregiony v rozmezí zhruba jedné dekády, a to mezi lety 1991 až 2002. Jako první se začaly formovat euroregiony situované na česko-německé hranici. Vůbec prvním euroregionem u nás byl Euroregion Nisa, který byl založen v roce 1991 a pokrývá hraniční trojmezí mezi Českou republikou, Německem a Polskem. Rok poté byly založeny Euroregion Labe a Euroregion Krušnohoří, a to na česko-německé hranici. Rovněž na česko-německé hranici vznikl v roce 1993 Euroregion Egrensis a také Euroregion Šumava na trojmezí české, rakouské a německé hranice. V rozmezí pak let 1996-1998 vznikaly česko-polské euroregiony, a to Glacensis, Praděd, Těšínské Slezsko a jako nejmladší z těchto česko-polských euroregionů pak vznikl v roce 1998 Euroregion Silesia. Nejmladšími euroregiony u nás se staly euroregiony na hranicích České republiky a Rakouska se Slovenskem, jmenovitě Beskydy, Bílé Karpaty a Pomoraví. V roce 2000 vznikl česko-polsko-slovenský Euroregion Beskydy a vůbec nejmladším euroregionem je Euroregion Silva Nortica s rokem založení 2002.

V současné době tedy registrujeme na území České republiky celkem 13 euroregionů. Jedná se o euroregiony: **Egrensis, Krušnohoří, Labe, Nisa, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko, Beskydy, Bílé Karpaty, Pomoraví, Silva Nortica, Šumava.**

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 EUROREGION SILESIA

Euroregion Silesia je tvořen smlouvou o spolupráci mezi českým Euroregionem Silesia - CZ a polským Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry, neboli Sdružení obcí povodí Horní Odry. Česká část tohoto sdružení má sídlo ve statutárním městě Opavě, polský sekretariát sídlí v polské Racibórzi. (Smlouva o spolupráci, © 2014).

7.1 Historické podmínky vzniku Euroregionu Silesia

Euroregion Silesia vznikl v září 1998 těsně po vzniku dvou sousedních euroregionů, a to Euroregionů Praděd a Těšínské Slezsko. Je jedním ze 13 euroregionů v České republice a jedním ze 16 euroregionů v Polsku, zároveň je jedním z více než 200 euroregionů či přeshraničních struktur v Evropě. Patří mezi poměrně mladé euroregiony, v České republice je nejstarším euroregionem Euroregion Nisa-Nysa-Neisse, který působí na hranici České republiky, Německa a Polska již od roku 1991.

Z historického hlediska můžeme shledat, že vzájemnou spolupráci obcí na česko-polské hranice, kde působí Euroregion Silesia, předurčoval již společný historický vývoj, když toto území tvořilo celek. K jeho rozdělení státní hranicí došlo až v roce 1742 poté, co Marie Terezie ve válce s pruským králem Bedřichem II. prohrála větší část Slezska. Následně bylo Ratibořsko, Hlubčicko a Hlučínsko převedeno pod vládu Pruska, zatímco Opavsko a Krnovsko zůstalo pod vládou rakouských Habsburků jako součást tzv. českého Slezska. Vytvoření státní hranice tak zcela zablokovalo rozvoj vzájemných kontaktů. I po 2. světové válce zůstalo toto území rozdělené. Polsku připadlo Horní Slezsko a k tehdejšímu Československu náleželo české Slezsko. Paradoxní je, že ani příslušnost obou zemí k tzv. socialistickému bloku nepřála rozvoji kontaktů obyvatel na obou stranách hranice. Navzdory pouze „zelené hranici“ bylo příhraničí pečlivě střeženo a historicky přirozené, každodenní kontakty nejbližších sousedů tak byly vyloučeny. (NOVOTNÁ GALUSZKOVÁ, KARDACZYŃSKA, SIARA, 2008, s. 12).

Reálná přeshraniční spolupráce tak mohla být rozvíjena až po společensko-politických změnách v roce 1989. Tato spolupráce byla zprvu rozvíjena na bázi individuální partnerské spolupráce jednotlivých obcí a měst, postupně ale přerůstala do regionální spolupráce. Nejprve byly vedeny myšlenky směrem k vytvoření velkého euroregionu „Opolsko-Moravskoslezského“, posléze ale byla dne 3. listopadu 1997 podepsána deklarace zástupců

měst Opavy, Krnova, Raciborza a Glubczyc o vytvoření společného euroregionu. Na základě podpisu tohoto dokumentu vznikla během roku 1998 na české i polské straně dvě samostatná sdružení, která spolu dne 20. září 1998 uzavřela smlouvu o spolupráci pod názvem Euroregion Silesia. (JANÁK, 2003, s. 24).

7.2 Česká část euroregionu - Euroregion Silesia - CZ

Mezi zakládající členy českého sdružení patřila pouze dvě města - Opava a Krnov. Tehdejší primátor města Opavy Jan Mrázek a starosta města Krnova Bedřich Marek podepsali dne 7. července 1998 v Opavě smlouvu o založení Regionálního sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko. Postupně se členská základna rozrůstala a tak vzhledem k rozšiřování i územní působnosti byl v roce 2003 změněn název sdružení na Euroregion Silesia - CZ. V roce 2008, kdy si euroregion připomínal 10 let od svého vzniku, se členem stalo město Ostrava, se kterým Euroregion Silesia začal spolupracovat záhy po svém založení. Tím také došlo k nezanedbatelnému rozšíření územní působnosti Euroregionu Silesia. Bohužel některé obce ze sdružení v průběhu let naopak vystoupily. Jednalo se zejména o obce z okresu Bruntál, které byly zároveň členy sdružení tvořícího sousední Euroregion Praděd a po několika letech dvojího členství se rozhodly být členy pouze jednoho euroregionu. Z těchto důvodů Euroregion Silesia v roce 2011 opustilo i jedno ze dvou zakládajících měst - město Krnov.

Vzhledem k tomu, že stanovy regionálního sdružení připouštěly vedle města a obcí i zapojení dalších subjektů, staly se v roce 1999 prvními přidruženými členy Hospodářská komora Opava a Slezská univerzita v Opavě. V roce 2000 vstoupila jako přidružený člen také Matice slezská. V roce 2002 sdružení oslovil euroregion s nabídkou přidruženého členství také Moravskoslezský kraj, ten ale vzhledem k existenci dalších tří euroregionů na území kraje nabídku odmítl. Vztahy Moravskoslezského kraje s Euroregionem Silesia ale narušeny nebyly a v roce 2012 byla dokonce s krajem uzavřena smlouva o spolupráci. Dalšími přidruženými členy českého sdružení se v letech 2011-2012 staly dvě Místní akční skupiny - Opavsko a Hlučínsko. V současné době tvoří české sdružení 57 členských obcí a měst a 5 přidružených organizací.

7.3 Polská část euroregionu - Sdružení obcí povodí Horní Odry

Polská část Euroregionu Silesia je tvořena Sdružením obcí povodí Horní Odry. U zrodu tohoto sdružení dne 5. května 1998 stálo 7 polských gmin a měst v čele tehdejším primátorem města Racibórz. V současné době tvoří Sdružení obcí povodí Horní Odry 19 členských obcí. Výrazně rozdílný počet členských obcí a měst mezi polským a českým sdružením je dán rozdílným administrativně-správním členěním Polska, kde na rozdíl od České republiky zůstal zachován systém střediskových obcí - gmin, které se skládají z více vsí a představují tak vždy větší celky než české obce.

Tabulka č. 1: Statistické údaje Euroregionu Silesia platné k 1. 1. 2014

EUROREGION SILESIA	česká část	polská část	celkem
rozloha v km ²	1.224	1.500	2.724
počet obyvatel v tis.	488	279	767
počet členských obcí	56	19	75
přidružené členské organizace	Slezská univerzita v Opavě Hospodářská komora Opava Matice slezská Opava Místní akční skupina Opavsko Místní akční skupina Hlučínsko	0	5
dotčené okresy/powiaty	Opava Bruntál - část Nový Jičín - část Ostrava-město - část	raciborski głubczycki wodzisławski - část rybnicki - část	8
dotčené kraje/vojvodství	Moravskoslezský kraj	Slezské Opolské	3
správní sídlo	Opava	Racibórz	2

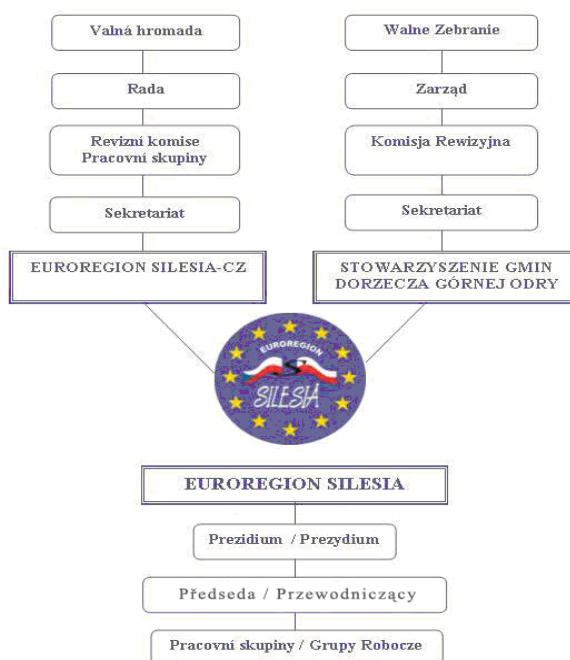
zdroj: Statistické údaje Euroregionu Silesia, [online]. c2014, [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-statistika

7.4 Organizační struktura

Do organizační struktury Euroregionu Silesia patří jednak samostatné orgány národních částí, tzn. Euroregionu Silesia - CZ a Sdružení obcí povodí Horní Odry, které jsou na obou stranách stejné - **Valná hromada, Rada, sekretariát, revizní komise a pracovní skupiny**. V souladu s článkem VI Stanov Euroregionu Silesia jsou vytvořeny také společné orgány - **Prezidium Euroregionu** v čele s **předsedou Euroregionu a společné pracovní**

skupiny Euroregionu. V současné době jsou ustaveny dvě - pracovní skupina pro záležitosti ESÚS a pracovní skupina pro implementaci strategie rozvoje Euroregionu Silesia na období 2014-2020.

Obrázek č. 1: Organizační struktura Euroregionu Silesia

Zdroj: Organizační struktura Euroregionu Silesia, [online]. c2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-organizacni-struktura

8 ČINNOST EUROREGIONU SILESIA

Hlavním předmětem činnosti Euroregionu Silesia dle jeho stanov je „*podpora a realizace česko-polské spolupráce v příhraničním regionu polského Slezska a českého Slezska a Moravy s cílem potlačit negativní vliv existence státní hranice, zajistit rovnoměrný rozvoj příhraničního území po obou stranách hranice a umožnit tak plynulou integraci tohoto území v rámci Evropské unie.*“ (Stanovy Euroregionu Silesia, © 2014)

V souladu se zmiňovanými stanovami Euroregion Silesia vyvíjí především aktivity v oblasti rozvoje cestovního ruchu v dané příhraniční oblasti, v rámci svých možností se zapojuje do řešení záležitostí dopravní infrastruktury, podporuje spolupráci mezi školami všech stupňů po obou stranách hranice, podporuje přeshraniční aktivity bezpečnostních a záchranných složek, iniciuje přeshraniční spolupráci subjektů v oblasti kultury, sportu a volnočasových aktivit a v neposlední řadě také zajišťuje širokou propagaci jak svého území, tak česko-polské přeshraniční spolupráce a jejích přínosů. Oceněním dlouhodobého a aktivního přínosu Euroregionu Silesia pro rozvoj česko-polské přeshraniční spolupráce bylo vyznamenání Ministerstva zahraničních věcí ČR - stříbrná Medaile Jana Masaryka, kterou česká i polská část Euroregionu obdržela v roce 2007.

8.1 Specifikace činnosti Euroregionu Silesia v programech přeshraniční spolupráce

V posledních letech hlavní role Euroregionu Silesia, stejně jako u ostatních euroregionů česko-polského příhraničí, spočívá především v programech Evropské unie určených na podporu přeshraniční spolupráce. Již od představných ročních programů Phare CBC CZ-PL v období 1999-2003 byl Euroregion Silesia členem nejvyššího orgánu těchto programů, tzv. Společného kooperačního výboru (JCC), a zejm. pak byl pověřen částečnou správou tzv. Společného fondu malých projektů, který byl nedílnou součástí těchto programů. Po vstupu České republiky a Polska do Evropské unie v květnu 2004 se již mohly obě země připojit k Iniciativě INTERREG IIIA. V rámci programu INTERREG IIIA ČR - Polsko pro období 2004-2006 byl Euroregion Silesia členem Řídícího a Monitorovacího výboru a zejm. začal vykonávat funkci tzv. Správce Fondu mikroprojektů, který se obdobně jako v předchozích programech stal jeho součástí. Stejná role pak Euroregionu Silesia připadla v Operačním programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-

2013. A přestože tento program bude ukončen až v září 2015, v tomto roce vrcholí příprava nového programu na období 2014-2020, do které jsou euroregiony také zapojeny. I v tomto novém programu by měly česko-polské euroregiony mít stejnou roli jako dosud, tzn. měly by být členy Monitorovacího výboru jako nejvyššího orgánu programu a být pověřeny funkcí Správce Fondu mikroprojektů (dále bude užíváno také označení „Fond“), který by alokací ve výši 20 % celkových prostředků programu, tzn. částkou 45,24 milionů eur, představoval největší „fond malých projektů“ v rámci všech programů přeshraniční spolupráce v Evropě.

8.2 Specifikace činnosti Euroregionu Silesia jako Správce Fondu mikroprojektů a její srovnání s ostatními euroregiony

Pro zhodnocení činnosti euroregionů v programech česko-polské přeshraniční spolupráce jsem si zvolil jejich roli Správce Fondu, která v současném dokončovaném Operačním programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika představuje dominantní podíl jejich činnosti. V Euroregionu Silesia je to asi 90 % z celkové činnosti.

Fond mikroprojektů je jednou z devíti oblastí podpory programu a na rozdíl od ostatních tematicky zaměřených oblastí je Fond určen k financování neinvestičních a malých investičních projektů s maximální výší dotace 30 tisíc eur - tzv. mikroprojektů, a to bez ohledu na jejich tematické zaměření. Ze zmiňovaného Fondu tak mohou být realizovány projekty v oblasti cestovního ruchu, školství, kultury, sportu, bezpečnosti, ochrany životního prostředí, plánování a mnoha dalších, a to samozřejmě za předpokladu jejich přeshraničního dopadu a splnění kritérií přeshraniční spolupráce.

Fond mikroprojektů představuje 20 % z celkového finančního objemu prostředků vyčleněných na celý program, tzn. 43,89 milionů eur z prostředků Evropské unie. (Fond mikroprojektů, © 2014). Specifikum tohoto fondu spočívá v tom, že uskutečněním této části programu byly pověřeny euroregiony, které tak nesou plnou odpovědnost za správné rozdělení finančních prostředků na mikroprojekty realizované nejrůznějšími subjekty a také za celé vyúčtování prostředků Fondu mikroprojektů. Finanční prostředky Fondu byly rozděleny mezi šest euroregionů česko-polského příhraničí, a to podle velikosti území, na kterém působí. Toto rozdělení je uvedeno v následující tabulce, přičemž údaje jsou seřazeny sestupně podle výše alokovaných prostředků.

Tabulka č. 2: Rozdělení finančních prostředků Fondu mikroprojektů pro česko-polské euroregiony (2007-2013)

Euroregion	Alokace - česká část (v eur)	Alokace - polská část (v eur)	Alokace celkem (v eur)
Glacensis	6 965 000	5 000 000	11 965 000
Praděd	4 385 000	5 000 000	9 385 000
Silesia	3 063 000	3 900 000	6 963 000
Nisa	2 990 000	3 900 000	6 890 000
Těšínské Slezsko	2 483 000	3 000 000	5 483 000
Beskydy	850 000	2 355 869	3 205 869
Celkem	20 736 000	23 155 869	43 891 869

Zdroj: Fond mikroprojektů [online]. c2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: www.cz-pl.eu

Úkoly Správce Fondu mikroprojektů jsou pro všechny euroregiony stejné, liší se ale rozsahem, který je dán objemem finančních prostředků spravovaných daným euroregionem. Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, alokace pro Euroregion Silesia představuje třetí největší objem finančních prostředků. Protože k určitým menším rozdílům ve výkonu funkce Správce Fondu dochází také díky různé legislativě a dalším národním předpisům na jednotlivých stranách hranice, zhodnocení činnosti euroregionů jsem provedl srovnáním činností Správců Fondu na české straně.

Příprava Fondu mikroprojektů na obou stranách Euroregionu Silesia byla zahájena v září 2007, samotný Fond pak byl pro žadatele zahájen v dubnu 2008. Fond bude ukončen v září 2015, kdy proběhne jeho vyúčtování ve vztahu k Řídícímu orgánu programu, kterým je Ministerstvu pro místní rozvoj ČR, a Národnímu orgánu, tzn. Ministerstvu infrastruktury a rozvoje PR.

Příprava i samotná realizace Fondu v období od září 2007 do září 2015 zahrnuje několik základních fází, v rámci kterých lze specifikovat základní úkoly Správce Fondu.

8.2.1 Zpracování a průběžná aktualizace dokumentace Fondu mikroprojektů

Základním úkolem euroregionů při přípravě Fondu mikroprojektů bylo zpracování

dokumentace, podle které se Fond v příslušném euroregionu řídí a bez které nemohl být zahájen. Vzhledem k délce jeho trvání, což je osm let, je zřejmé, že tato dokumentace nemohla zůstat od doby jejího zpracování beze změn a byla, resp. stále ještě je nutná její průběžná aktualizace. Zpracování a průběžná aktualizace dokumentace Fondu je plně v kompetenci příslušného euroregionu, tzn. Správce Fondu a ze strany Řídícího a Národního orgánu je ovlivňována pouze výjimečně.

K základním dokumentům Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia patří **Směrnice pro žadatele** s přílohami (aktualizovaná 4x), **Příručka pro konečné uživatele** s přílohami (aktualizovaná 5x), **Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru** (aktualizovaný 2x) a **Metodika kontrolní činnosti Správce Fondu mikroprojektů** (aktualizovaná 2x).

V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, jaké typy základních dokumentů Fondu mají ostatní euroregiony, kolikrát tyto dokumenty byly aktualizovány a zda proces zpracování či aktualizace dokumentů představuje pro ně nějaký problém (viz část I. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- všechny euroregiony mají **Směrnici pro žadatele** s přílohami a **Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru**
- pouze jeden euroregion nemá zpracovanou **Příručku pro konečné uživatele**
- všechny euroregiony mají v nějaké podobě zpracovány postupy pro kontrolní činnost v rámci Fondu
- kromě výše uvedených dokumentů má jeden z euroregionů zpracován dokument **Náležitosti dokladování** (pro vyúčtování projektů) a jeden z euroregionů také dokument z názvem **Průběh administrace, kontroly a archivace projektů**
- ve většině euroregionů byla průběžná aktualizace dokumentace do této doby provedena pouze 1-2x, pouze v Euroregionu Glacensis a Silesia až 5-6x
- proces zpracování, resp. aktualizace dokumentace Fondu byl na stupnici 1-5 (1 = žádný nebo minimální problém, 5 = velký problém) zhodnocen průměrnou známkou 2, což lze interpretovat jako malý problém
- dva euroregiony, které tento proces zhodnotily nejhorší známkou 3, mezi základní problémy uvedly následující:
  - o opožděné provádění aktualizace dokumentů a jejich zavedení do praxe
  - o zajištění souladu dokumentace Fondu s „nadřazenou“ dokumentací celého programu

- problém vyhodnocení, zda se určitá změna, např. v legislativě či pravidlech celého programu týká také Fondu
- projednání dokumentů, které jsou společné pro obě strany euroregionu, s polskou stranou nejistota, jak určité změny do stávající dokumentace zakomponovat

8.2.2 Propagace Fondu mikroprojektů

Propagace Fondu mikroprojektů i celého programu je velmi důležitou činností euroregionů. Programy přeshraniční spolupráce nejsou mezi potenciálními žadateli tak známé jako např. Regionální operační programy či tematické programy, a tak široká propagace přímo podmiňuje zájem a čerpání prostředků programů přeshraniční spolupráce. Jak vyplývá z pravidelného ročního hodnocení jednotlivých programů ze strany Evropské komise, česko-polský program byl již v roce 2010 z hlediska čerpání vyhodnocen jako nejlepší v celé Evropské unii a Evropská komise vyjádřila spokojenost s vysokým zájmem o program.

Vzhledem k tomu, že euroregiony jsou potenciálním žadatelům nejbližší, je jejich role v této oblasti nezastupitelná. Propagační opatření prováděná euroregiony jsou různorodá tak, aby se jim podařilo oslovit co nejširší okruh subjektů se zájmem o přeshraniční spolupráci.

Vzhledem ke skutečnosti, že čerpání prostředků z Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia bylo od počátku velmi nevyvážené - velmi pomalé na české straně a naopak rychlé na polské straně, musel Euroregion přijmout určitá opatření, která by vedla především ke zrychlení čerpání prostředků na české straně. Jako základní opatření česká část Euroregionu zvolila dlouhodobou a intenzivní propagaci Fondu. Jak vyplývá z údajů poskytnutých pracovníky sekretariátu Euroregionu silesia, v období let 2008-2013 Euroregion Silesia realizoval tato propagační opatření:

- placená inzerce v regionálním tisku vydávaném na celém území spravovaném Euroregionem (2x)
- informace o Fondu v dalších periodikách, přičemž v některých opakovaně (např. Bulletin Euroregionu Silesia; časopis Inovace na česko-polském pomezí; městské zpravodaje jako např. Ostravská radnice, opavská Hláška, Novojičínský zpravodaj; zpravodaj Regionální rady Moravskoslezsko „APROPO“ apod.)

- informace v regionální televizi (TV Polar)
- semináře pro žadatele (21x)
- propagace na jiných vlastních akcích - např. na konferencích k přeshraniční spolupráci (2x); na jednáních orgánů Euroregionu Silesia (průměrně 6x ročně)
- propagace na akcích jiných subjektů, např. na konferencích, seminářích a tzv. kulatých stolech pořádaných Moravskoslezským krajem; na konferencích pořádaných Úřadem Regionální rady Moravskoslezsko
- informační leták o Fondu mikroprojektů a propagační předměty distribuované na všech uvedených akcích (mezi zajímavé patřily např. autovýbava - autolékárnička, reflexní vesta a parkovací hodiny; doplňkové sady k PC - bezdrátová myš, podložka pod myš a flash disc; meteostanice apod.)
- informace na vlastních internetových stránkách, tzn. samostatný odkaz s průměrnou frekvencí aktualizace 9x ročně.

Některá z výše uvedených opatření byla specifická a svým pojetím velmi zajímavá. Osobně jsem měl možnost zúčastnit se dvou akcí. V říjnu 2011 to byl společný seminář s názvem „Hledáme partnery - Szukamy partnerów“, organizovaný oběma stranami Euroregionu Silesia společně pro potenciální žadatele z obou stran hranice, kteří hledají přeshraniční partnery pro projekt. V červnu 2013 Euroregion Silesia zorganizoval společnou propagačně-hodnotící akci s názvem „Od Phare CBC k Cíli 2“, jejímž cílem bylo u příležitosti 15 let Euroregionu Silesia vyhodnotit dosavadní česko-polskou spolupráci v tomto Euroregionu a využívání Fondu mikroprojektů pro realizaci přeshraničních projektů, vč. vyhodnocení nejúspěšnějších projektů a jejich realizátorů z území Euroregionu Silesia. Součástí této akce byla také propagace nového programu česko-polské přeshraniční spolupráce pro období 2014-2020.

V rámci dotazníkového šetření byly zjišťovány formy propagace Fondu mikroprojektů v jednotlivých euroregionech (viz část II. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- většina euroregionů využila placené inzerce Fondu mikroprojektů v tisku 1x, pouze Euroregion Silesia 2x a Euroregion Beskydy ani jednou
- všechny euroregiony zveřejňují informace o Fondu na svých internetových stránkách, přičemž průměrnou frekvencí aktualizace uvádí velmi různou (od frekvence 6x ročně až po frekvenci 2x měsíčně)

- všechny euroregiony organizují semináře pro žadatele, přičemž většina uvádí 13-17 seminářů (Euroregion Silesia 21 seminářů)
- všechny euroregiony průběžně informují o Fondu na jednáních svých orgánů
- pouze dva euroregiony (Silesia a Těšínské Slezsko) uvádí vydání letáku o Fondu
- v rámci jiných opatření jeden euroregion (Těšínské Slezsko) uvádí rozesílání informačních e-mailů.

8.2.3 Metodická pomoc žadatelům

Základní formou metodické pomoci žadatelům při přípravě jejich projektových žádostí, tzn. žádostí o dotaci, jsou bezplatné konzultace. Ze strany Správců Fondu mikroprojektů mohou být poskytovány konzultace osobní, telefonické nebo e-mailové. Přestože konzultace nejsou povinné, většina žadatelů v Euroregionu Silesia této možnosti využívá. Euroregion nabízí především konzultace individuální určené pro žadatele z příslušné strany hranice (tzn. český sekretariát pro české žadatele a polský pro polské), nicméně v posledních letech se osvědčily i konzultace společné za účasti všech projektových partnerů a zástupců obou sekretariátů. U konzultací nemá Euroregion Silesia oficiálně zavedena nějaká omezení (např. omezení počtu konzultací pro jednoho žadatele; omezení délky konzultace apod.), přesto zpravidla týden před ukončením příjmu žádostí již neposkytuje úvodní konzultace projektových záměrů, a to z důvodu nedostatku času pro přípravu kvalitní žádosti ze strany žadatele a jeho přeshraničního partnera. Také telefonické a e-mailové konzultace omezuje pouze na odpovědi na konkrétní dotazy a v případě potřeby pak odkazuje na možnost osobní konzultace. Jak bylo zjištěno od pracovníků sekretariátu Euroregionu Silesia, průměrná doba jedné konzultace je 2-3 hodiny a z každé konzultace je pořizován stručný protokol. Počet konzultací poskytnutých žadatelům na české straně Euroregionu Silesia je každoročně velmi vysoký, např. v roce 2013 jich bylo celkem 155.

Specifickou formou pomoci žadatelům ze strany Euroregionu Silesia je vyhledávání projektových partnerů. Kromě jednoho speciálního semináře s názvem „Hledáme partnery - Szukamy partnerów“, o kterém se zmiňuji výše, se vyhledávání děje jednak zveřejňováním informací o hledání partnera pro nějaký konkrétní projekt ve speciální sekci internetových stránek Správce Fondu na obou stranách hranice a jednak aktivnější formou přímého oslovení partnera vytipovaného Správcem Fondu. (Euroregion Silesia, © 2014). V případě

pozitivní odezvy Euroregion Silesia dále nabízí svou účast při prvním setkání nových partnerů, které tak nabývá podoby úvodní společné konzultace přímo v sídle některého z partnerů a může usnadnit partnerům dohodu o spolupráci na projektu.

V souvislosti s konzultacemi, které jsou pro žadatele bezplatné, řeší Euroregion Silesia bohužel dost častý problém, kdy o konzultaci požádá externí zpracovatel žádosti najatý žadatelem, a to i opakovaně. Správce Fondu tak bezplatně napomáhá externímu zpracovateli, který pak následně svou práci, a to včetně času stráveného konzultací u Správce Fondu, vyfakturuje žadateli. Euroregion však nemá možnost jakkoli tuto konzultační činnost zpoplatnit nebo konzultaci přímo odmítnout, protože neví, kdo je účastníkem této konzultace, tzn. zda je jím samotný žadatel nebo placený zpracovatel.

V rámci dotazníkového šetření byly zjišťovány formy metodické pomoci ze strany jednotlivých Správců Fondu a jejich bližší specifikace (viz část III. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- všechny euroregiony poskytují osobní, telefonické i e-mailové konzultace, přičemž neuvádí vůbec žádná omezení nebo jen minimální, která spočívají v ukončení konzultací určitou dobu před ukončením příjmu žádostí (2 dny až 1 týden)
- všechny euroregiony považují konzultace při přípravě projektové žádosti za nezbytné, pokud má být žádost zpracována kvalitně a bezchybně
- k možnosti zavedení povinných konzultací v novém programu 2014-2020 se polovina euroregionů vyjádřila negativně, tzn. neuvažuje o zavedení této povinnosti, a polovina euroregionů zatím neví.

8.2.4 Příjem, kontrola a hodnocení žádostí o dotaci

V rámci aktuálního Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika probíhá příjem žádostí na základě průběžné výzvy, tzn. po vyhlášení výzvy k předkládání žádostí na začátku programu probíhá příjem žádostí bez vyhlášení jednotlivých výzev, pouze se stanovením termínů, do kterých je pro dané zasedání Monitorovacího výboru nutné žádosti předložit. Takto to probíhá i ve Fondu mikroprojektů, přičemž termíny pro ukončení příjmu žádostí a termíny zasedání příslušného Euroregionálního řídicího výboru (ERV), který žádosti schvaluje, si každý euroregion stanoví dle vlastních potřeb.

Euroregion Silesia stanovuje tyto termíny v rámci tzv. kol. V období 2008-2013 proběhlo celkem 13 kol, tzn. 13 kol příjmů žádostí a stejný počet zasedání EŘV. V březnu 2014 pak bylo ještě vyhlášeno 14. kolo příjmu žádostí, avšak pouze na polské straně Euroregionu Silesia, protože na české straně již byly finanční prostředky vyčerpány. Dle údajů získaných při konzultaci s pracovníky českého sekretariátu, v rámci 14 kol příjmu žádostí bylo v Euroregionu Silesia předloženo celkem 595 žádostí, z toho 242 na české straně a 353 na polské straně.

Při předložení každé žádosti nejprve probíhá její formální kontrola dle kritérií stanovených příslušným euroregionem. Pokud žádost tato kritéria nesplní, nemůže být vůbec přijata a je žadateli ihned vrácena.

Žádosti, které formální náležitosti splnily a byly Správcem Fondu přijaty, mohou postoupit ke kontrole přijatelnosti prováděné také podle předem stanovených kritérií. Kontrola přijatelnosti vyžaduje již mnohem hlubší kontrolu žádosti. V Euroregionu Silesia je prováděna zhruba během jednoho měsíce a vzhledem k velkému množství nedostatků v žádostech je velmi časově náročná. Až 95 % všech žádostí předložených v daném kole má nějaký nedostatek a je nutné žadatele vyzvat k opravám či doplněním. Pokud opravy či doplnění nejsou provedeny dle pokynů Správce Fondu, žádost je vyřazena a nemůže již postoupit do procesu hodnocení a schvalování. V drtivé většině případů však většina žádostí v Euroregionu Silesia byla opravena správně a splnila tak podmínku přijatelnosti.

Žádosti, které splnily přijatelnost, jsou postoupeny k hodnocení. Obecně lze říci, že se hodnotí jednak kvalita projektového záměru a jednak jeho přeshraniční aspekty, tzn. přeshraniční dopad a přeshraniční spolupráce při přípravě a realizaci projektu, nicméně konkrétní způsob hodnocení a jednotlivá kritéria si opět stanoví příslušný euroregion. V Euroregionu Silesia každou žádost hodnotí dva regionální experti - hodnotitelé. V případě výrazného rozdílu v hodnocení obou expertů je žádost předložena ke zhodnocení třetímu expertovi a poté se přihlíží ke dvěma bližším hodnocením. Základní podmínkou pro přidělení žádosti k hodnocení příslušnému expertovi je jeho nezávislost, a to jak ve vztahu k žadatelům, tak i ve vztahu ke Správci Fondu a členům Euroregionálního řídicí výboru, který žádosti projednává.

Proces hodnocení v Euroregionu Silesia trvá zpravidla dva až tři týdny, a to v závislosti na počtu žádostí v daném kole. Na základě hodnocení expertů pak Správce Fondu zpracovává

doporučení pro Euroregionální řídicí výbor.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, zda proces příjmu, formální kontroly a kontroly přijatelnosti představuje pro Správce Fondu nějaký problém, pak také další okolnosti tohoto procesu a způsob hodnocení žádostí (viz část IV. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- proces příjmu a formální kontroly byl na stupnici 1-5 (1 = žádný nebo minimální problém, 5 = velký problém) zhodnocen průměrnou známkou 2,2, což lze interpretovat jako malý problém
- euroregiony, které tento proces zhodnotily známkou 2 nebo 3, mezi základní problémy uvedly následující:
  - o předkládání žádostí na poslední chvíli, tzn. poslední den příjmu žádostí, z čehož vyplývá předložení většího počtu žádostí najednou, nedostatek času na provedení formální kontroly žádostí, čekání a nevrlost žadatelů
  - o nedoložení nebo neúplnost povinných příloh žádosti, což také bývá problém během krátké doby při předložení žádosti odhalit
- proces kontroly přijatelnosti byl na stupnici 1-5 zhodnocen průměrnou známkou 2,6, což lze interpretovat jako problém
- Euroregion Silesia tento proces zhodnotil známkou 4 a tři euroregiony známkou 3, přičemž mezi základní problémy tyto euroregiony uvedly velkou chybovost žádostí a nedostatek času na provedení kontroly
- chybovost žádostí byla u dvou euroregionů (Euroregion Silesia a Těšínské Slezsko) odhadnuta na 95 %, u ostatních mezi 20-50 %
- všechny euroregiony v rámci procesu kontroly přijatelnosti umožňují žadatelům provedení oprav a doplnění a všechny pouze 1x, i přes tuto skutečnost však podíl žádostí vyřazených z důvodů nesplnění přijatelnosti je u všech euroregionů velmi nízký 3-6 %
- základní systém hodnocení žádostí je ve všech euroregionech stejný, tzn. žádosti hodnotí externí experti podle stanovených kritérií, nicméně u dvou euroregionů je zcela zásadní rozdíl v nezávislosti, kdy experti jsou zároveň členy Euroregionálního řídicího výboru (Euroregion Nisa a Euroregion Těšínské Slezsko).

8.2.5 Schvalování žádostí

Žádosti o dotaci z Fondu mikroprojektů schvaluje příslušný Euroregionální řídicí výbor, který je v programové dokumentaci definován takto: „*Ze zástupců daného účelového regionu, především představitelů euroregionů a sociálních partnerů je vytvořen bilaterální Euroregionální řídicí výbor, ve kterém je shodný počet českých a polských členů. Výběr projektů v rámci Fondu mikroprojektů v každém regionu probíhá na základě schváleného Jednacího řádu daného Euroregionálního řídicího výboru.*“ (Programový dokument OP ČR - PR, © 2014). Kromě hlasujících členů výboru, kterých musí být vždy stejný počet z české i polské strany, se zasedání zpravidla účastní pozorovatelé z řad zástupců Ministerstva pro místní rozvoj ČR (Řídicí orgán programu) a Ministerstva infrastruktury a rozvoje PR (Národní orgán programu) a zástupci Centra pro regionální rozvoj ČR, který působí v pozici kontrolora, a také příslušného vojvodského úřadu.

Počet hlasujících členů Euroregionálního řídicího výboru v Euroregionu Silesia je 22, přičemž poměr je stanoven na 11 českých a 11 polských. Zasedání výboru jsou vždy jednodenní a probíhají střídavě na české a polské straně. Kromě jednání výboru formou zasedání má Euroregion Silesia také zavedenu možnost písemného hlasování. Jak vyplývá z čl. 12 Jednacího řádu, „*ve výjimečných a odůvodněných případech může kterýkoli z předsedů zahájit proces písemného projednání naléhavé záležitosti formou oběžné procedury.*“ (Euroregion Silesia, © 2014).

Na zasedání výboru je vždy překládána aktuální zpráva o Fondu, která obsahuje tabulky s žádostmi seřazenými dle bodového hodnocení a s doporučením Správce Fondu zpracovaném na základě hodnocení regionálními experty, podrobné komentáře Správce Fondu ke každé žádosti a jejímu hodnocení, vypracované hodnotící tabulky a k nahlédnutí také kompletní projektové žádosti. Zpráva o Fondu a tabulky s doporučením ke každé žádosti jsou k dispozici v obou jazycích, ostatní dokumenty vždy pouze v jazyce žadatele. Zasedání probíhají oboujazyčně, avšak bez tlumočnicků.

Dle sdělení pracovníků sekretariátu Euroregionu Silesia bylo na dosavadních 13 zasedáních Euroregionálního řídicího výboru v Euroregionu Silesia projednáno celkem 556 žádostí z obou stran hranice, z čehož vyplývá průměr necelých 43 žádostí na 1 zasedání výboru. Z celkového počtu 556 žádostí bylo schváleno 471, což představuje téměř 85% úspěšnost.

V rámci dotazníkového šetření byl zjišťován počet členů Euroregionálního řídicího výboru v jednotlivých euroregionech, dále také materiály předkládané výboru, průměrný počet projednávaných žádostí a jejich úspěšnost (viz část V. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- u většiny euroregionů je počet hlasujících členů Euroregionálního řídicího výboru 14, nejméně v Euroregionu Beskydy (10) a nejvíce v Euroregionu Silesia (22)
- všechny euroregiony mají zavedenu možnost písemného hlasování oběžnou procedurou, většina ji však za celou dobu využila pouze 1-3x, pouze dva euroregiony vícekrát, a to Euroregion Silesia 5x a Euroregion Glacensis dokonce 10x
- základní materiály předkládané příslušnému Euroregionálnímu řídicímu výboru jsou ve všech euroregionech velmi podobné (tzn. tabulky s projekty seřazenými dle bodového hodnocení, komentáře k hodnocení apod.), pouze dva euroregiony uvádějí také předkládání aktuálních informací o Fondu jako celku (Euroregion Glacensis uvádí předkládání statistiky o Fondu, Euroregion Silesia pak komplexní zprávu o dosavadním průběhu Fondu)
- průměrný počet žádostí projednávaných na jednom zasedání Euroregionálního řídicího výboru je přímo úměrný alokaci v jednotlivých euroregionech
- ve všech euroregionech je úspěšnost žadatelů velmi vysoká, průměrně 84 %, přičemž nejvyšší 89 % uvádí Euroregion Beskydy a nejnižší 78 % Euroregion Těšínské Slezsko.

8.2.6 Realizace projektů - metodická pomoc, kontrola a změny projektů v průběhu realizace

Po schválení žádostí Euroregionálním řídicím výborem uzavírají úspěšní žadatelé, tzn. koneční uživatelé, s příslušným Správcem Fondu smlouvu o financování projektu. V této smlouvě se mimo jiné zavazují dodržovat základní pravidla Fondu a umožnit kontrolu ze strany Správce Fondu i dalších orgánů. Pro usnadnění realizace projektů nabízí Euroregion Silesia konečným uživatelům metodickou pomoc, a to především prostřednictvím seminářů zaměřených na fázi realizace projektu, které jsou organizovány po každém zasedání Euroregionálního řídicího výboru.

Kontrolu realizace projektů provádí euroregiony především formou kontroly na místě.

Podíl kontrolovaných projektů z celkového počtu realizovaných a způsob výběru projektů pro kontrolu si každý euroregion stanoví dle vlastních kritérií, potřeb a možností. Euroregion Silesia provádí 100% kontrolu projektů na místě, tzn. kontroluje každý z realizovaných projektů, a v případě zjištění nějakých pochybení provede ještě další kontrolu. Tento systém kontroly je časově velmi náročný, na druhé straně však napomáhá minimalizovat pochybení v průběhu realizace projektu, která by už po jeho ukončení nebylo možné napravit. Tento systém také umožňuje kontakt s každým z konečných uživatelů, kteří tak vědí, že jejich projektu je ze strany Správce Fondu jako poskytovatele dotace věnována pozornost.

V průběhu realizace projektu může konečný uživatel v případě potřeby provádět jeho určité změny, a to jak změny nepodstatné, tak i změny podstatné, přičemž v Euroregionu Silesia je stanovena povinnost všechny změny oznamovat Správci Fondu písemně a Správce Fondu se k nim musí vyjádřit do 30 dnů od jejich doručení. Zásadní změny, kterými dochází ke změně charakteru, struktury nebo rozsahu projektu, schvaluje Euroregionální řídicí výbor.

V rámci dotazníkového šetření byla zjišťována metodická pomoc konečným uživatelům formou speciálních seminářů, podíl projektů kontrolovaných ze strany Správců Fondu a lhůty pro vyřízení změn v projektech v průběhu realizace (viz část VI. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- pouze dva euroregiony (Těšínské Slezsko a Silesia) organizují semináře zaměřené na realizaci projektů
- nejmenší podíl projektů, u kterých je prováděna kontrola na místě, činí 50 % (Euroregion Praděd), největší podíl pak činí 100 % (Euroregion Silesia), u ostatních euroregionů se tento podíl pohybuje mezi 55-90 %
- pouze dva euroregiony mají stanovenou přesnou lhůtu pro vyřízení změny v projektu (Euroregion Praděd 14 pracovních dnů, Euroregion Silesia 30 kalendářních dnů), ostatní žádnou lhůtu neuvádějí, pouze jeden uvádí, že změna musí být vyřízena v takové lhůtě, aby nebyla ohrožena realizace projektu.

8.2.7 Zpracování a kontrola Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu

Po ukončení realizace projektu musí realizátor projektu předložit příslušnému Správci Fondu Závěrečnou zprávu a Žádost o platbu, a to do 30 dnů po ukončení projektu.

Vzhledem k tomu, že zpracování těchto dokumentů není jednoduché, přičemž zejm. požadavky na zpracování Žádosti o platbu a doložení všech příloh lze označit jako náročné, poskytuje Euroregion Silesia konečným uživatelům širokou metodickou pomoc v podobě konzultací (osobních, telefonických a e-mailových) a také pořádá semináře zaměřené na zpracování závěrečných dokumentů. Tyto semináře Euroregion Silesia organizuje pro předem určený okruh konečných uživatelů, a to zpravidla tři až čtyři měsíce před ukončením jejich projektů. Dle mého zhodnocení, právě tento omezený počet účastníků těchto seminářů působí pozitivně, protože tak umožňuje prodiskutovat všechny aspekty této závěrečné fáze projektů, upozornit na častá pochybení a odpovědět na mnohé dotazy konečných uživatelů. I přes tuto iniciativu ze strany Správce Fondu v Euroregionu Silesia však předkládané Závěrečné zprávy a zejm. pak Žádosti o platbu obsahují velké množství nedostatků a kontrola je pro Správce Fondu velmi náročnou záležitostí. Náročnost této činnosti spočívá také v požadavcích na znalost mnoha předpisů, na základě kterých se posuzuje způsobilost výdajů projektu, a také ve stanovené lhůtě 60 dnů, v rámci které musí proběhnout kontrola předložených dokumentů. Dle informací Správce Fondu v Euroregionu Silesia zatím ani u jednoho z ukončených projektů nebylo možné schválit Závěrečnou zprávu či Žádost o platbu bez připomínek a výzvy k provedení oprav a doplnění. Euroregion Silesia tak kontrolu závěrečných dokumentů projektu považuje za problematickou.

V rámci dotazníkového šetření u ostatních euroregionů bylo zjišťováno, zda proces kontroly Závěrečných zpráv a Žádostí o platbu představuje pro Správce Fondu nějaký problém a jaký (viz část VII. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynula tato zjištění:

- proces kontroly závěrečných dokumentů projektů byl na stupnici 1-5 (1 = žádný nebo minimální problém, 5 = velký problém) zhodnocen průměrnou známkou 2,7, což lze interpretovat jako problém
- tři euroregiony tento proces zhodnotily známkou 3 a jeden euroregion (Silesia) dokonce známkou 4
- mezi základní problémy euroregiony uvedly:
  - o velký objem dokladů ke kontrole v poměrně krátkém čase, zejm. pak při ukončení většího počtu projektů ve stejném termínu
  - o náročnost na znalosti mnoha předpisů (např. Zákoníku práce, Občanského zákoníku, Stavebního zákona, Zákona o účetnictví, Zákona o DPH,

- metodických pokynů pro strukturální fondy apod.)
- velká chybovost Žádostí o platbu, neúplnost dokladů
  - nesoulad Závěrečné zprávy a podkladů k vyúčtování výdajů projektu
  - nezodpovědný přístup konečných uživatelů, konkrétně pak podcenění náročnosti či nerespektování požadavků stanovených pro vyúčtování projektů.

8.2.8 Kontrola udržitelnosti projektů

Kontrola udržitelnosti projektu se provádí nejdříve 1 rok a nejpozději do 5 let od ukončení realizace projektu. Tuto kontrolu provádí příslušný Správce Fondu, přičemž každý euroregion si stanoví základní postupy a kritéria pro výběr projektů ke kontrole. V Euroregionu Silesia je pro vybrané projekty stanovena povinnost předkládání ročních Zpráv o udržitelnosti. Výběr projektů pro předkládání těchto zpráv se provádí podle výše schválené dotace, podle charakteru projektu (zda se jedná o projekt stavební, s pořízeným investičním majetkem, s dlouhodobými výstupy apod.) a také podle charakteru konečného uživatele (zda se jedná o tzv. konečného uživatele bez historie, což je subjekt, který při předložení žádosti o dotaci nedoložil finanční doklady za poslední dva roky). Podíl projektů vybraných na základě daných kritérií činí v Euroregionu Silesia přibližně 58 %.

Z projektů, na které se vztahuje povinnost předkládat Zprávy o udržitelnosti, pak Správce Fondu vybere vzorek, u kterých se provádí kontrola na místě. Počet takto zkontrolovaných projektů je v Euroregionu Silesia stanoven minimální hodnotou 10 % z celkového počtu projektů, na které se vztahuje povinnost předkládání Zpráv o udržitelnosti.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, zda mají všechny euroregiony stanoveny povinnost předkládání ročních Zpráv o udržitelnosti a jaký podíl projektů je určen ke kontrole udržitelnosti (viz část VIII. dotazníku). Z výsledků šetření vyplynulo následující:

- povinnost předkládání Zpráv o udržitelnosti mají stanoveny všechny euroregiony stejně
- metodika výběru a podíl kontrolovaných projektů se velmi různí - např. Euroregion Glacensis uvádí 65 % bez bližší specifikace, Euroregion Beskydy 20 % s upřesněním, že kontrole podléhají pouze investiční projekty, a Euroregion Praděd uvádí 10 % projektů vybraných podle množství pořízeného vybavení.

8.2.9 Finanční, personální a technické zázemí pro správu Fondu mikroprojektů

V této části práce pro doplnění výše uvedeného popisu jednotlivých fází činností Správce Fondu mikroprojektů uvádím základní podmínky pro výkon těchto činností, tzn. finanční, personální a technické zázemí, a to konkrétně v Euroregionu Silesia.

Níže uvedená tabulka představuje finanční rámec Fondu mikroprojektů v jednotlivých částech Euroregionu Silesia. V této tabulce jsou uvedeny celkové finanční prostředky Evropské unie vyčleněné z ERDF, z nichž 85 % je určeno na samotné projekty, přesněji řečeno mikroprojekty, a 15 % na administraci Fondu, tzn. na výdaje spojené s výkonem všech činností Správce Fondu.

Tabulka č. 3: Finanční rámec Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia

Euroregion Silesia	Příspěvek z ERDF (v EUR)	z toho (v EUR)	
		na mikroprojekty (85%)	na administraci (15%)
česká část	3 063 000	2 603 550	459 450
polská část	3 900 000	3 315 000	585 000
Celkem	6 963 000	5 918 550	1 044 450

zdroj: Vlastní zpracování, Podklady získané při osobní konzultaci s pracovníky Euroregionu Silesia-CZ

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, finanční prostředky EU určené na administraci Fondu na celé období 2008-2015 činí 459 450 eur pro českou část Euroregionu Silesia a 585 000 eur pro polskou část, což ovšem představuje pouze 85 % celkových výdajů na administraci, protože dotace z prostředků Evropské unie nemůže být vyšší. Zbývajících 15 % je Správcům Fondu hrazeno ze státního rozpočtu ČR a PR. Údaje v následující tabulce představují finanční zázemí pro správu Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia

Tabulka č. 4: Finanční rámec Euroregionu Silesia pro administraci Fondu mikroprojektů

Euroregion Silesia	Příspěvek z ERDF (v EUR)	Příspěvek ze státního rozpočtu ČR / PR (v EUR)	Příspěvek celkem (v EUR)
česká část	459 450	81 080	540 530
polská část	585 000	103 236	688 236
Celkem	1 044 450	184 316	1 228 766

zdroj: Vlastní zpracování, Podklady získané při osobní konzultaci s pracovníky Euroregionu Silesia-CZ

Fond mikroprojektů je v každém euroregionu postaven na tzv. principu Vedoucího partnera, který má smluvní vztah s Řídícím orgánem programu, kterým je Ministerstvem pro místní rozvoj ČR. Tento Vedoucí partner tak nese zodpovědnost za celkovou koordinaci Fondu jako celku, přijímá platby pro obě strany euroregionu, komunikuje jménem obou částí euroregionu s příslušnými orgány programu, vyřizuje změny Fondu jako celku apod. Funkci Vedoucího partnera může plnit jak česká, tak polská část příslušného euroregionu, nicméně ve všech šesti euroregionech se partneři dohodli, že tuto funkci bude plnit česká část euroregionu.

Činnosti Správce Fondu na české straně Euroregionu Silesia vykonávají 4 pracovníci českého sekretariátu, a to s celkovým úvazkem pro tyto činnosti ve výši 3,7. V polském sekretariátu Euroregionu Silesia tyto činnosti vykonává 9 pracovníků s celkovým úvazkem pro tyto činnosti ve výši 8 úvazků.

Český sekretariát Euroregionu Silesia má pronajaté dvě kanceláře, plně vybavené a s veškerou vlastní potřebnou technikou, a malý archiv v hlavní budově Magistrátu města Opavy na Horním nám. v Opavě. Pronájem těchto nekomerčních prostor přímo v centru města je sice finančně výhodný, nicméně uvedené prostory nejsou ideální. Problémem se ukazuje být nedostatečná velikost těchto prostor, zejm. pak prostory pro archivaci všech dokumentů Fondu, která je v současném programu nařízena do konce roku 2026, jsou zcela nedostačující. Naopak prostory polského sekretariátu, který sídlí v budově ve vlastnictví města Racibórz, jsou mnohem větší, i když také ne zcela ideální. Jak jsem měl možnost osobně vyhodnotit a pracovníci sekretariátu mi tento poznatek potvrdili, největší nedostatek spatřuji ve skutečnosti, že ani česká ani polská část Euroregionu nemá k dispozici vlastní zasedací místnost, což je komplikací pro konzultace, pořádání seminářů apod.

9 ZHODNOCENÍ ČINNOSTI EUROREGIONU SILESIA JAKO SPRÁVCE FONDU MIKROPROJEKTŮ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

9.1 Popis výchozích podmínek programu česko-polské přeshraniční spolupráce v období 2014-2020

Předchozí kapitola, která uvádí podrobnou specifikaci základních činností Euroregionu Silesia jako Správce Fondu mikroprojektů a srovnání těchto činností v ostatních česko-polských euroregionech, je východiskem pro zhodnocení a návrhy na zlepšení činnosti euroregionů jako Správců Fondu mikroprojektů v programu česko-polské přeshraniční spolupráce. Přestože program pro období 2007-2013 stále ještě běží a bude ukončen až v září 2015, své návrhy směřuji k novému programu na období 2014-2020. I když finální podoba programu ještě není v tuto chvíli známa, protože program má být předložen vládám ČR a Polska k projednání až v červnu 2014 a Evropské komisi pak nejpozději v září 2014, již nyní jsou známy jeho základní parametry.

Nový program bude opět řízen z české strany, a to konkrétně Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, které bude plnit funkci Řídícího orgánu. Na polské straně bude funkci Národního orgánu plnit Ministerstvo infrastruktury a rozvoje PR. Co se týče finanční stránky programu, z české strany byly pro česko-polský program schváleny finanční prostředky ve výši 91 223 424 eur, což je 30,09 % ze všech finančních prostředků určených pro všech 5 programů přeshraniční spolupráce v ČR. Přestože se jedná o relativně vysoký podíl, absolutní výše prostředků je zhruba o 12 % nižší než v současném programovém období, kdy bylo vyčleněno 103,68 milionů eur. Polská strana ale následně rozhodla o navýšení celkové částky pro česko-polský program ze 115,79 milionů eur pro toto programové období na 135 milionů eur v novém období a celkově by tak výše finančních prostředků pro nový program měla činit 226,2 milionů eur (v současnosti je to celkově 219,46 milionů eur). Tím by se tak jednalo o jeden z největších programů přeshraniční spolupráce v Evropě (Euroregionu Silesia, © 2014)

Stejně jako u všech ostatních operačních programů také u programu česko-polské přeshraniční spolupráce dojde k jeho výraznému tématickému omezení. Hlavním důvodem je požadavek Evropské unie na propojení kohezní politiky s cíli hospodářské strategie

Evropa 2020. Společné nařízení pro jednotlivé fondy stanovuje 11 tématických cílů, ze kterých je možné pro jednotlivé programy vybrat maximálně 4. Tyto tématické cíle jsou dále rozpracovány do tzv. investičních priorit, což představuje další tématické zúžení podporovaných aktivit.

Pro česko-polský program byly v rámci čtyř tématických cílů vybrány tyto investiční priority:

- 1) Podpora investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištění odolnosti vůči katastrofám a vývoj systémů krizového řízení (investiční priorita 5b)
- 2) Podpora růstu podporujícího zaměstnanost rozvojem vnitřního potenciálu jako součásti územní strategie pro konkrétní oblasti, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí a zlepšení dostupnosti a rozvoje zvláštních přírodních a kulturních zdrojů (investiční priorita 8b)
- 3) Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání dovedností a celoživotního učení vypracováním a naplňováním společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení (investiční priorita 10b)
- 4) Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy podporou právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany a institucemi (investiční priorita 11)

Tabulka č. 5: Struktura programu česko-polské přeshraniční spolupráce (2014-2020)

Číslo IP	Číslo a název prioritní osy v programu	Alokace (v mil. eur)	Alokace (v %)
5b)	1. Společné řízení rizik	12,21	5,4 %
8b)	2. Zaměstnanost	135,72	60 %
10b)	3. Vzdělání a kvalifikace	10,18	4,5 %
11)	4. Spolupráce institucí a komunit	54,51	24,1 %
	Technická pomoc	13,57	6 %
	Celkem	226,2	100 %

zdroj: Vlastní zpracování dle údajů poskytnutých českým sekretariátem Euroregionu Silesia

Stejně jako v programech předchozích období, nedílnou součástí programu bude Fond mikroprojektů a lze předpokládat, že bude i v tomto období spravován euroregiony. Pro Fond mikroprojektů má být opět vyčleněno 20 % z celkového objemu finančních prostředků (dohromady jak na mikroprojekty, tak na administraci Fondu), tzn. 45,24 milionů eur.

Stejně jako v předchozích obdobích, i v novém programovém období budou finanční prostředky rozděleny mezi šest euroregionů česko-polského příhraničí podle velikosti území, na kterém působí. Toto navrhované rozdělení je uvedeno v následující tabulce, přičemž údaje jsou seřazeny sestupně podle výše alokovaných prostředků.

Tabulka č. 6: Rozdělení finančních prostředků Fondu mikroprojektů česko-polské euroregiony (2014-2020)

Euroregion	Alokace - česká část (v eur)	Alokace - polská část (v eur)	Alokace celkem (v eur)
Glacensis	6 092 490	5 830 000	11 922 490
Praděd	3 836 050	5 830 000	9 666 050
Silesia	2 679 060	4 547 000	7 226 060
Nisa	2 615 275	4 505 000	7 120 275
Těšínské Slezsko	2 171 810	3 541 000	5 712 810
Beskydy	850 000	2 747 000	3 597 000
Celkem	18 244 685	27 000 000	45 244 685

zdroj: Vlastní zpracování dle údajů poskytnutých českým sekretariátem Euroregionu Silesia

Jak vyplývá z této uvedené tabulky a tabulky na straně 49, u většiny euroregionů dochází ke snížení finančních prostředků na české straně, což znamená méně prostředků jak na mikroprojekty samotné, tak ale také na administraci Fondu, tzn. na výkon činností spojených s jeho správou.

Co se týče tematického zaměření Fondu, i zde dojde k výraznému zúžení. Na rozdíl od současného Fondu mikroprojektů, ve kterém bylo možné realizovat malé projekty téměř jakéhokoli zaměření, nový Fond musí korespondovat s prioritami vybranými pro program, které jsou vyjmenovány v tabulce na straně 65.

Při návrzích na zlepšení činnosti euroregionů v programu česko-polské přeshraniční spolupráce v novém období 2014-2020 jsem tedy musel přihlížet k výše uvedeným novým podmínkám - tematické zúžení programu, princip vedoucího partnera na úrovni mikroprojektů, omezení finančních prostředků na české straně, tlak „na výkon“.

9.2 Zhodnocení činnosti Euroregionu Silesia jako Správce Fondu mikroprojektů a návrhy na zlepšení

Příprava Fondu mikroprojektů ze strany jednotlivých euroregionů bude moci být zahájena až po dokončení programového dokumentu, jeho schválení vládami obou zemí a po jeho předložení, potažmo až po schválení dokumentu ze strany Evropské komise. Příprava Fondu by tak mohla být zahájena zřejmě až na konci roku 2014. Lze tedy předpokládat, že základní fáze, které budou specifikovat základní činnosti Správce Fondu, budou obdobné jako v současném programu. Zhodnocení činnosti euroregionů, resp. Euroregionu Silesia ve srovnání s ostatními česko-polskými euroregiony a návrhy na zlepšení jsem tedy zpracoval ve stejných fázích jako v předchozí kapitole.

9.2.1 Zpracování a průběžná aktualizace dokumentace Fondu mikroprojektů

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, základní dokumentace Fondu mikroprojektů je ve všech euroregionech víceméně podobná (Směrnice pro žadatele, Směrnice/Příručka pro konečné uživatele, Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru, postupy pro kontrolní činnost). Zásadní rozdíl je však ve frekvenci aktualizace, která je u většiny euroregionů malá (1-2 aktualizace za celé období) a pouze u Euroregionu Glacensis a Silesia je až trojnásobná (5-6 aktualizací za celé období). Jako základní důvody pro aktualizaci dokumentů v Euroregionu Silesia mi byly sděleny změny v dokumentaci celého programu, se kterými by dokumentace Fondu měla korespondovat, nebo změny v legislativě. Euroregion Silesia také průběžnou aktualizaci vyhodnotil jako poněkud problematickou.

Návrh na zlepšení:

Pro zpracování dokumentace nového Fondu mikroprojektů a její následné aktualizace doporučuji ustavení společné pracovní skupiny, která by byla složena vždy z jednoho zástupce každého ze šesti euroregionů vyčleněného pro tento úkol. Zároveň by vedoucí této pracovní skupiny (např. z Euroregionu Glacensis, který jako největší euroregion disponuje

nejlepším zázemím) komunikoval s Řídícím orgánem programu a zajišťoval přenos relevantních informací také na polskou stranu. Zpracování nové dokumentace a její průběžná aktualizace by tak byla společným uceleným procesem všech euroregionů, který by byl zčásti také řízen Řídícím orgánem, a nikoli roztržitou a nikým neřízenou činností jednotlivých euroregionů.

9.2.2 Propagace Fondu mikroprojektů

Jak jsem již uvedl v předchozí kapitole, propagace Fondu mikroprojektů i celého programu je velmi důležitou činností euroregionů, protože programy přeshraniční spolupráce nejsou příliš v povědomí široké veřejnosti. Nové podmínky programu v období 2014-2020, které lze ve vztahu k žadatelům zhodnotit jako mnohem přísnější, budou vyžadovat o to větší propagační aktivity, aby o program byl mezi žadateli stejný zájem jako dosud.

Ve srovnání s ostatními euroregiony lze dosavadní propagační aktivity Euroregionu Silesia vyhodnotit jako nejširší, a to jak z hlediska rozsahu (např. absolutně nejvíce seminářů pro žadatele), tak z hlediska typů propagačních činností. Bohužel mnohé propagační aktivity vyžadují finanční prostředky a těch bude na české straně euroregionů méně.

Návrh na zlepšení:

Na české straně tedy bude nutné některé aktivity pro Fond mikroprojektů vhodně spojit, a to např. s aktivitami jiných subjektů zapojených do implementace programu (např. společné semináře s příslušnými krajskými úřady), s aktivitami ostatních euroregionů (např. společné konference) nebo s aktivitami polské části příslušného euroregionu (např. společné propagační materiály pro žadatele z obou stran hranice daného euroregionu). Zároveň bude nutné hledat bezplatné formy propagace - např. místo placené inzerce v tisku bezplatné zveřejňování informací o Fondu ve zpravodajích obcí a měst příslušného euroregionu. Euroregiony by také měly usilovat o co nejširší prezentaci Fondu na vhodných akcích jiných subjektů (např. tak, jak tomu bylo u Euroregionu Silesia v případě akcí organizovaných Úřadem Regionální rady Moravskoslezsko).

9.2.3 Metodická pomoc žadatelům

Vzhledem k zásadním změnám v novém programu (tematické omezení), které se také výrazně dotknou Fondu mikroprojektů, bude metodická pomoc žadatelům ze strany

Správce Fondu nezbytná. V současném programu lze metodickou pomoc vyhodnotit jako dostačující, ve srovnání s jinými programy možná i jako nadstandardní. V novém období bude nutné se zaměřit na vysvětlování praktických aspektů principu Vedoucího partnera a také na tématickou koncentraci projektových záměrů.

Návrh na zlepšení:

Přestože zatím ani jeden z euroregionů neuvažuje o zavedení povinných konzultací, doporučil bych zavedení minimálně povinné úvodní konzultace k projektovému záměru. Žadatelé dosud byli zvyklí, že do Fondu mikroprojektů lze předložit projekt prakticky bez jakéhokoli tématického omezení, v novém období dojde ke změně a soulad mezi připraveným projektovým záměrem a tématickým zaměřením Fondu bude základní podmínkou pro předložení žádosti o dotaci. Povinnou úvodní konzultací by se tak vyloučilo riziko, že do Fondu bude předložena kvalitně připravená žádost se silným přeshraničním dopadem, avšak mimo tématické zaměření Fondu. Taková žádost by pak musela být vyřazena.

Problém poskytování bezplatných konzultací ze strany euroregionu placeným externím zpracovatelům projektových žádostí, který uvedl Euroregion Silesia, by měl být zřejmě vyřešen požadavkem Řídícího orgánu na omezení či zcela vyloučení výdajů placených za zpracování žádostí do Fondu mikroprojektů z kategorie způsobilých výdajů. V současném programu jsou tyto výdaje způsobilé a žadatelé tak platí externím zpracovatelům nemalé peníze za zpracování i poměrně jednoduchých žádostí, které jsou jim pak z dotace proplaceny.

9.2.4 Příjem, kontrola a hodnocení žádostí o dotaci

Způsob příjmu žádostí v novém programu v období 2014-2020 není ještě přesně stanoven, v souvislosti s tématickými změnami programu a také Fondu mikroprojektů však lze předpokládat tématické výzvy k předkládání žádostí dle jednotlivých priorit. Zároveň lze předpokládat, že základní fáze kontroly a hodnocení žádostí, tzn. kontrola formálních náležitostí, kontrola přijatelnosti a hodnocení kvality včetně přeshraničních aspektů zůstanou beze změn.

Návrh na zlepšení:

U příjmu žádostí většina euroregionů vyhodnotila jako problematické předkládání žádostí

na poslední chvíli a provedení kontroly úplnosti žádosti na místě při jejím předložení. V souvislosti s předkládáním žádostí doporučuji, aby euroregiony zavedly stejný systém jako zvedl Společný technický sekretariát pro předkládání „velkých“ projektů (tzn. projektů mimo Fond mikroprojektů), který stanoví, že o kolik dnů před posledním termínem je žádost předložena, o tolik dnů se prodlužuje základní lhůta pro provedení oprav v rámci kontroly přijatelnosti. Žadatelé tak mají alespoň motivaci pro včasné předložení žádostí.

U formální kontroly doporučuji některá kritéria, např. kompletnost povinných příloh přenést do následující kontroly přijatelnosti, která neprobíhá na místě při předložení žádosti, ale až následně v období několika týdnů.

Kontrolu přijatelnosti jako velký problém označil pouze Euroregion Silesia, a to z důvodu nedostatku času na provedení kontroly a velké chybovosti žádostí. U tohoto euroregionu (a také u Euroregionu Těšínské Slezsko) bylo jako chybných označeno až 95 % žádostí předložených v jednom kole, na druhé straně u ostatních euroregionů tento podíl nepřekročil 50 %. V této souvislosti doporučuji, aby euroregiony tuto fázi projektového cyklu spolu prodiskutovaly a ověřily si, zda některé euroregiony nemají kritéria přijatelnosti nastavena až příliš přísně a některé naopak příliš volně. Ideální by bylo kritéria přijatelnosti ve všech euroregionech sjednotit. Doporučuji také zachovat stávající systém pouze jedné možnosti doplnění a oprav žádosti.

O sjednocení usiluje Řídící orgán také u procesu hodnocení žádostí. Jde o to, že pokud budou kritéria hodnocení v jednotlivých euroregionech nastavena různě (v některém přísně, v některém volněji), potom budou vytvořeny různé výchozí podmínky pro splnění tzv. výkonnostní rezervy pro přidělení dodatečných 5 % prostředků do Fondu. Řídící orgán také trvá na zavedení absolutní nezávislosti hodnotitelů žádostí na Euroregionálním řídicím výboru, který žádosti schvaluje.

9.2.5 Schvalování žádostí

Pro nový program je ze strany Řídícího orgánu navrhován stejný systém schvalování žádostí o dotaci z Fondu mikroprojektů jako dosud, tzn. prostřednictvím společného Euroregionálního řídicího výboru ustaveného v příslušném euroregionu. Nejvíce členů má tento výbor v Euroregionu Silesia - 22 hlasujících členů. Při účasti dalších zástupců z obou ministerstev a kontrolorů (Centra pro regionální rozvoj ČR a příslušného vojvodského úřadu) je počet účastníků jednoho zasedání téměř 30. Zasedání s takovým velkým počtem

účastníků je jednak finančně náročné, jednak může být méně operativní, zejména pokud má každý z členů výboru možnost vyjádřit se k projednávaným žádostem (v Euroregionu Silesia průměrně 43 žádostí na jednom zasedání).

Návrh na zlepšení:

Jednoznačně proto doporučuji snížit počet členů Euroregionálního řídicího výboru Euroregionu Silesia na počet běžný ve většině euroregionů, tzn. na 14 hlasujících členů. V případě nedostatku finančních prostředků pro organizaci zasedání výboru na české straně doporučuji, aby se obě strany příslušného euroregionu domluvily, že výdaje na zasedání bude vždy hradit polská strana, která bude mít pro nové období více finančních prostředků na administraci, přičemž není rozhodující, na které straně hranice se zasedání bude konat.

Doporučuji i nadále zachovat možnost písemného projednání naléhavé záležitosti písemnou procedurou. Po vzoru Euroregionu Silesia dále doporučuji, aby i ostatní euroregiony na každém zasedání výboru předkládaly shrnující zprávu o dosavadním vývoji Fondu.

9.2.6 Realizace projektů - metodická pomoc, kontrola a změny projektů v průběhu realizace

Metodickou pomoc příjemcům dotace z Fondu mikroprojektů a kontrolu realizovaných projektů lze jako nejširší vyhodnotit v Euroregionu Silesia. Pouze tento euroregion a Euroregion Těšínské Slezsko pořádají semináře zaměřené na realizaci projektů, Euroregion Silesia jako jediný provádí 100% kontrolu projektů na místě.

Návrh na zlepšení:

Z důvodu omezených finančních prostředků v novém období doporučuji semináře, které jsou vždy spojeny s výdaji, a to minimálně za pronájem prostor, které Euroregion nemá k dispozici, nahradit větším množstvím individuálních konzultací, pokud o ně koneční uživatelé požádají. I v novém Fondu bude bezpochyby k dispozici příručka pro konečné uživatele, která bude podrobně popisovat jak realizovat projekt, a v kombinaci s případnými konzultacemi by tak tato metodická pomoc ze strany Euroregionu měla být dostačující. Co se týče kontrol na místě, z finančních důvodů doporučuji tyto u Euroregionu Silesia snížit až o 30-40 %.

V souvislosti se změnami projektů v průběhu jejich realizace, doporučuji ve Fondu mikroprojektů nastavit podobný systém, jako je nastaven u „velkých“ projektů. Počet změn v rozpočtu, které jsou nejčastějšími typy změn, je omezen pouze na dvě změny za celou dobu realizace projektu. Euroregionům by tak ubylo množství žádostí o schválení změn a jejich schvalování by tak mohlo být rychlejší (v Euroregionu Silesia trvá až 30 dnů).

9.2.7 Zpracování a kontrola Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu

Proces zpracování Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu ze strany konečného uživatele a proces kontroly těchto dokumentů ze strany Správce Fondu lze vyhodnotit jako poměrně složitý, přičemž rychlost zpracování a kontroly těchto dokumentů přímo ovlivňují rychlost proplacení dotace, která je vždy proplácena až po ukončení projektu a schválení závěrečných dokumentů.

I přes širokou metodickou pomoc konečným uživatelům ze strany Euroregionu Silesia (konzultace apod.), Euroregion Silesia zhodnotil proces kontroly závěrečných dokumentů jako problematický. Stejně tak i většina ostatních euroregionů uvádí v této fázi problémy - velký objem dokladů ke kontrole v poměrně krátkém čase, velká chybovost Žádostí o platbu, nutnost znalosti mnoha předpisů, které se navíc průběžně mění apod.

Návrh na zlepšení:

Pro tento okruh činnosti Správců Fondu je velmi těžké navrhnout nějaké zlepšení, které by usnadnilo a zrychlilo proces kontroly. Mohu pouze doporučit i nadále zachovat vysokou úroveň metodické pomoci konečným uživatelům, jaká je zavedena v Euroregionu Silesia. Zároveň lze doufat, že záměr evropských institucí do budoucna snížit administrativní náročnost projektů, která je patrná nejvíce právě při vyúčtování, bude zaveden do praxe, a to např. v podobě paušálních plateb, které nebude nutné dokladovat.

9.2.8 Kontrola udržitelnosti projektů

Kontrola udržitelnosti, která se provádí nejdříve 1 rok a nejpozději do 5 let od ukončení projektu, je jediným okruhem, pro který doporučuji určité změny již v tomto programu.

Návrh na zlepšení:

Kontrola udržitelnosti projektů realizovaných v současném Fondu může v určitých případech trvat až do roku 2019-2020, proto doporučuji, aby euroregiony urychleně

vyzvaly Řídící orgán k nastavení jednotného systému provádění kontroly udržitelnosti v rámci současného Fondu mikroprojektů. Přestože všechny euroregiony mají stanovenou povinnost předkládání ročních Zpráv o udržitelnosti, Řídící orgán již nestanovil žádná společná kritéria pro výběr projektů ke kontrole udržitelnosti a ani minimální podíl projektů, které musí kontrolou udržitelnosti projít. Proces kontroly udržitelnosti je tak v jednotlivých euroregionech nastaven zcela různě, což by se mohlo v budoucnu ukázat jako systémový problém.

9.2.9 Finanční, personální a technické zázemí pro správu Fondu mikroprojektů

V závěru předchozí kapitoly jsem jako doplnění k výčtu činností v návaznosti na jednotlivé fáze také uvedl specifikaci finančních, personálních a technických podmínek Euroregionu Silesia pro provádění těchto činností spojených se správou Fondu mikroprojektů. Jak vyplývá z rozdělení finančních prostředků Fondu mikroprojektů česko-polské euroregiony pro období 2007-2013 (viz tab. na str. 49) a pro období 2014-2020 (viz tab. na str. 66), finanční prostředky v současném Fondu pro českou a polskou stranu Euroregionu jsou poměrně vyvážené a z české strany Euroregionu jsou hodnoceny jako dostačující. Pro nový Fond by prostředky v Euroregionu Silesia měly ze současných 6,963 milionů eur narůst na 7,226 milionů eur, avšak nárůst by bohužel měl být pouze pro polskou stranu Euroregionu, pro českou stranu by mělo naopak dojít ke snížení ze současných 3,063 milionů eur na budoucích 2,679 milionů eur. Polská strana Euroregionu Silesia by tak měla mít v novém období k dispozici cca o 1,86 milionů eur více než česká strana, a to i přes skutečnost, že česká strana bude opět plnit funkci Vedoucího partnera. Je tedy zřejmé, že česká strana Euroregionu Silesia bude mít méně finančních prostředků i na výkon činností Správce Fondu. Řídící orgán navíc upozornil, že je ohroženo spolufinancování výdajů na administraci Fondu ze státního rozpočtu, které nyní činí 15 % z celkových výdajů. Český sekretariát tak již nyní ví, že finanční prostředky na výkon všech činností Správce Fondu na celé období nebudou, na rozdíl od polské strany, dostačující. Za dané situace tedy Euroregionu Silesia, resp. i ostatním euroregionům nezbyvá nic jiného než domluva mezi českou a polskou stranou příslušného euroregionu o převedení některých činností nebo výdajů spojených s těmito činnostmi na polského Správce Fondu, a to např. organizace všech zasedání Euroregionálního řídicího výboru; provádění propagačních opatření apod.

Výše uvedené převedení některých činností na polského Správce Fondu však nelze uplatnit

pro zajištění personálního a technického zázemí euroregionu. A tak přestože personální a technické zázemí českého Správce Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia nelze zhodnotit jako dostačující (3,7 pracovních úvazků pro Fond, dvě kanceláře, jeden malý archiv), je zbytečné doporučovat rozšíření personálu alespoň na 4-4,5 pracovních úvazků, které bych považoval za optimální, či pronájem větších prostor.

Návrh na zlepšení:

V oblasti finančního, potažmo personálního, a technického zabezpečení správy Fondu mikroprojektů je v návaznosti na popsany úbytek finančních prostředků velmi těžké stanovit, finanční rezervy tak bude muset Euroregion Silesia hledat u svých členských organizací, které mohou nabídnout jak bezplatné užívání prostor (např. pro archivaci dokumentů či konání seminářů), tak bezplatnou pomoc svých pracovníků při zajištění některých činností Správce Fondu.

ZÁVĚR

Regionální politika Evropské unie je důležitým prostředkem ke snížení hospodářských a sociokulturních diferencí mezi jednotlivými členskými zeměmi či mezi jednotlivými regiony. Tato politika má prostřednictvím finanční podpory, která je směřována od hospodářsky vyspělejších zemí směrem k hospodářsky méně vyspělým státům, má primárně zajistit rovnoměrný rozvoj členských států, popř. vytvořit podmínky pro rozvoj zemí ucházejících se o vstup do Evropské unie. Právě v takto aplikované kohezní politice je vyjádřen symbol solidarity mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie.

V rámci tří cílů regionální politiky pro programové období 2007-2013, tzn. Cíl 1 - Konvergence, Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Cíl 3 - Evropská územní spolupráce je největší důraz této diplomové práce primárně zaměřen na třetí cíl - Evropskou územní spolupráci, a to na v oblasti přeshraniční spolupráce v česko-polské příhraničí. To, že právě v těchto příhraničních regionech nabývá kohezní politika možná ještě většího významu než v jiných oblastech, vyplývá zejm. z jejich charakteristických a do jisté míry specifických problémů. Jedná se o regiony, které byly až do nedávné doby izolované blízkostí hranice, v mnoha případech jsou to regiony hospodářsky jednostranně zaměřené, a to buď na zemědělskou výrobu, nebo strukturálně postižené regiony.

V rozvoji přeshraniční spolupráce hrají České republiky významnou roli také euroregiony. Tyto přeshraniční struktury se zde formovaly v rozmezí let 1991 až 2002. Na česko-polské hranici byly euroregiony zakládány v rozmezí let 1996-1998, přičemž jedním z nejmladších je Euroregion Silesia. Tento euroregion je tvořen smlouvou o spolupráci mezi českým Euroregionem Silesia - CZ a polským Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry, neboli Sdružení obcí povodí Horní Odry. Česká část tohoto sdružení má sídlo ve statutárním městě Opavě, polský sekretariát pak sídlí v polské Racibórzi.

Co se týče vymezení činností tohoto euroregionu, jeho hlavní role je spatřována především v evropských programech na podporu přeshraniční spolupráce. Již v době, kdy se Česká republika teprve ucházela o vstup do Evropské unie, působil Euroregion Silesia jako člen nejvyšších orgánů programů Phare CBC CZ-PL v období 1999-2003. Od května 2004, kdy obě země vstoupily do Evropské unie, bylo možné využívat program INTERREG IIIA ČR - Polsko a Euroregion Silesia byl členem Řídícího a Monitorovacího výboru, zejm. ale začal vykonávat funkci tzv. Správce Fondu mikroprojektů. V aktuálně dokončovaném

Operačním programu Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika představuje právě výkon správy tohoto Fondu asi 90 % z celkového objemu činností, přičemž konkrétní působení Euroregionu Silesia je možné rozčlenit do osmi fází. Stejných osm fází výkonu funkce Správce Fondu mikroprojektů pak bylo na základě dotazníkového průzkumu analyzováno také u ostatních česko-polských euroregionů - Praděd, Těšínské Slezsko, Glacensis, Nisa a Beskydy. Přestože příprava Fondu euroregiony bude moci být zahájena až po schválení programového dokumentu vládami obou zemí a zejm. po jeho schválení Evropskou komisí, tzn. odhadem až na sklonku roku 2014, lze předpokládat, že základní fáze výkonu správy Fondu budou obdobné jako v současném programu. V návaznosti na tuto předpokládanou shodu byly pro nadcházející programové období 2014-2020 navrženy v jednotlivých fázích opatření pro zlepšení činnosti. Aby byl tento návrh zlepšujících opatření ucelený, bylo nutné do celkové evaluace zahrnout i oblast finančního, personálního a technického zázemí pro správu Fondu. Tato oblast se sice poněkud odlišuje od konkrétních činností, avšak domnívám se, že pro optimální výkon funkce Správce Fondu mikroprojektů je neméně důležitá. Nejcitlivější změnou, která se právě této oblasti dotkne nejvíce, je úbytek finančních prostředků, a to pro českou část euroregionu. V novém Fondu by prostředky v Euroregionu Silesia měly celkově sice narůst, avšak nárůst je možné očekávat pouze pro polskou stranu Euroregionu, pro česká strana se bude zřejmě potýkat s úbytkem řádově 400 tisíc eur. Z této skutečnosti tedy vyplývá, že aby výkon jeho činností nijak kvalitativně neutrpěl, bude nutné hledat finanční rezervy.

Přestože Euroregion Silesia patří k nejmladším euroregionům česko-polského pohraničí a svými zkušenostmi či zázemím se nemůže rovnat takovým partnerům, jako je např. Euroregion Glacensis, hodnotím tento euroregion a jeho činnost v programech česko-polské přeshraniční spolupráce velmi pozitivně. Při srovnávání činností euroregionů jako Správců Fondu mikroprojektů prokázal Euroregion Silesia v některých aspektech nejvíce propracovaný systém a snahu o maximální výkon této funkce. Z předložených zpráv o kontrolách Euroregionu Silesia jako Správce Fondu ze strany Ministerstva pro místní rozvoj jako Řídícího orgánu programu a ze strany Ministerstva financí jako Auditního orgánu programu vyplývá, že při činnosti Euroregionu nebyla zjištěna žádná pochybení.

Pokud budou euroregiony při plnění svých úkolů v programech česko-polské spolupráce spolupracovat, předávat si své zkušenosti a následovat dobré příklady, bude i nadále jejich role v těchto programech nezastupitelná.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

- [1] BAJER, Petr a Jiří MATYÁŠ. *Praktický průvodce dotacemi z fondů Evropské unie*. Brno: Eurospolečnosti, 2009, 122 s. ISBN 978-80-254-4017-9
- [2] BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009, 79 s. ISBN 978-80-7408-014-2
- [3] DISMAN, Miroslav, 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 374 s. ISBN 80-246-0139-7
- [4] CHOVANČÍK, Martin a Vít DOČKAL. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích ČR: Růžový obláček a hrana reality*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, 145 s. ISBN 80-210-3751-2
- [5] FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2
- [6] JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK a kol. *České pohraničí: Bariéra nebo prostor zprostředkování?* 1.vyd. Praha: Academia, 2004, 295 s., ISBN 80-200-1051-3
- [7] KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, 347 s. ISBN 978-80-246-1212-6
- [8] NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, Express, 2007, 75 s. ISBN 978-80-86754-78-9
- [9] SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství BRÁNA, 2003, 215 s. ISBN 80-7243-167-6
- [10] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009, 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2
- [11] WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0
- [12] ŽÍTEK, Vladimír. *Regionální ekonomie a politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 174 s. ISBN 80-210-2767-3

Odborná zahraniční literatura

- [1] EUROPEAN COMMISSION – DIRECTORATE GENERAL FOR REGIONAL POLICY. *European Territorial Cooperation – Building bridges between people*. Brussels: European Union, 2011, 144 s. ISBN 978-92-79-20900-0
- [2] MATTLI, Walter. *The logic of regional integration: Europe and beyond*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999, 205 s. ISBN - neznámé.
- [3] NOVOTNÁ GALUSZKOVÁ, Jana, Daria KARDACZYŃSKA a Magdalena SIARA, Magdalena. *Euroregion Silesia: Przekraczamy granice*. 1. vyd. Racibórz: Opolgraf S. A., 2008, 104 s. ISBN 978-83-89802-82-8.
- [4] PIKE, Andy, Andrés RODRÍGUEZ-POSE a John TOMANEY. *Local and Regional Development*. 1. vyd. London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006, 310 s. ISBN 978-0-415-53718-0

Odborné články

- [1] JANÁK, Dušan. Reforma veřejné správy v ČR a možnosti přeshraniční spolupráce. In *Společná aktivita obyvatel příhraničí. Opavské a opolské Slezsko ve směru evropských standardů: Sborník příspěvků z konference*. Opava: Slezská univerzita, 2003, 35 s. ISBN 80-7248-227-0
- [2] Biuletyn/Bulletin Euroregionu Silesia Nr 1/č. 1. *Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-2013*. Przemyslaw 2011. ISSN 2084-0020

Legislativa Evropské unie

- [1] Nařízení o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:
http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00190024.pdf
- [2] Lisabonská smlouva, [online]. c2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z:
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/better_life/index_cs.htm

Použité internetové zdroje

- [1] Asociace evropských hraničních regionů, [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=cinnost-AGEG-AEBR

- [2] Co je „euroregion“?, [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:
http://web.archive.org/web/20030910094813/http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/Transfrontier_co-operation/Euroregions/2Definition.asp
- [3] ESÚS Třetí, [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:
<http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/mezinarodni/prvni-zasedani-valneho-shromazdeni-esus-tritia-31203/>
- [4] Euroregion jako prostředník, [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>
- [5] Evropská politika soudržnosti [online]. c2014 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/cs_cs.pdf
- [6] Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími, [online]. c2014 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z:
<https://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/7f723857997b924bc1257926004bd509/673c05a558563cf7802566d7002fff15?OpenDocument>
- [7] Fond mikroprojektů [online]. c2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: www.cz-pl.eu
- [8] Fond soudržnosti [online]. c2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z:
<http://www.euroskop.cz/8631/sekce/fond-soudrznosti/>
- [9] Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku, [online]. c2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_cs.htm
- [10] Iniciativa Interreg IIIA [online]. c2014 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z:
<http://www.interreg3a.cz/>
- [11] OP Meziregionální spolupráce, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/INTERREG-IVC>
- [12] OP ČR-Bavorsko, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-CR-Bavorsko>

- [13] OP Sasko-ČR, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-Sasko-CR>
- [14] OP Rakousko-ČR, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-Rakousko-CR>
- [15] OP Slovensko-ČR, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-CR-Slovensko>
- [16] OP ČR - Polsko, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-CR-Polsko>
- [17] OP Nadnárodní spolupráce, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Central-Europe>
- [18] OP EPSON 2013, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/ESPON-2013>
- [19] OP INTERACT II, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/INTERACT-II>
- [20] OP URBACT II, [online]. c2014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/URBACT-II>
- [21] Programové období 2007– 2013 [online]. c2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:
<http://www.osf-mvcr.cz/kratce-o-strukturalnich-fondech>
- [22] Programový dokument OP ČR - PR, [online]. c2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z:
<http://www.cz-pl.eu/fond-mikroprojektu.html>
- [23] Regionální politika [online]. c2013 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z:
<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/analyza/regionln-politika-eu>

[24] Strukturální fondy [online]. c2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>

[25] SWOT analýza, [online]. c2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z:

<http://www.vlastnicesta.cz/metody/swot-analyza>

Euroregion Silesia

[1] Smlouva o spolupráci pod názvem Euroregion Silesia, [online]. c2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-smlouva-o-spolupr%C3%A1ci

[2] Stanovy Euroregionu Silesia, čl. III, odst. 1. [online]. c2014 [cit. 2014-03-25].

Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-standovy

[3] Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru Fondu mikroprojektů Euroregionu Silesia, čl. 12, odst. 1. [online]. c2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-dokumenty-a-organy

[4] Příprava programů přeshraniční spolupráce na období 2014-2020 [online]. c2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu

[5] Statistické údaje Euroregionu Silesia, [online]. c2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z:

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=euroregion-silesia-statistika

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AEBR	Asociace evropských hraničních regionů
ČR	Česká republika
JCC	Společný kooperační výbor
ER	Euroregion
ESÚS	Evropské seskupení pro územní spolupráci
EU	Evropská unie
ESF	Evropský sociální fond
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
EŘV	Euroregionální řídicí výbor
FS	Fond soudržnosti
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP	Operační program
PR	Polská republika
ROP	Regionální operační program
RP	Regionální politika
TOP	Tematický operační program

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Organizační struktura ER Silesia.....	46
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Statistické údaje ER Silesia.....	45
Tabulka č. 2: Rozdělení finančních prostředků Fondu 2007-2013.....	49
Tabulka č. 3: Finanční rámec Fondu mikroprojektů v ER Silesia:.....	62
Tabulka č. 4: Finanční rámec pro administraci Fondu mikroprojektů.....	62
Tabulka č. 5: Struktura programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2014-2020.....	65
Tabulka č. 6: Rozdělení finančních prostředků Fondu 2014-2020.....	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

v rámci své diplomové práce s názvem „Evaluace činnosti euroregionů v rámci programů česko-polské přeshraniční spolupráce a návrh na zlepšení činnosti pro období 2014-2020 na příkladu Euroregionu Silesia“ se na Vás obracím s žádostí o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na činnost euroregionů jako tzv. Správců Fondu mikroprojektů v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR. Dotazník, který je členěn na několik základních fází Fondu mikroprojektů, obsahuje 28 otázek vyžadujících stručnou odpověď (ANO/NE, číselný údaj, stručné upřesnění apod.), proto věřím, že Vám jeho vyplnění nezabere mnoho času. Předem Vám děkuji za spolupráci.

Dalibor Novotný
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Poznámka: Zaškrťovací políčko vyplníte dvojným kliknutím na příslušný čtvereček a zvolením možnosti „Zaškrtnuto“.

Euroregion ..... (doplňte název)

I. Zpracování / aktualizace dokumentace Fondu mikroprojektů

1. Uved'te (označte zatržením), jaké dokumenty máte zpracovány pro Fond ve Vašem euroregionu a dále kolikrát byl příslušný dokument do této chvíle aktualizován.

- Směrnice / Příručka pro žadatele s přílohami
- počet aktualizací: .....
- Směrnice / Příručka pro konečné uživatele s přílohami
- počet aktualizací: .....
- Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru
- počet aktualizací: .....
- Metodika kontroly v rámci Fondu mikroprojektů, popř. jiný obdobný dokument
- počet aktualizací: .....
- jiný (uved'te název): .....
- počet aktualizací: .....
- jiný (uved'te název): .....
- počet aktualizací: .....

2. Představuje pro Vás zpracování nového dokumentu Fondu nebo aktualizace stávajících nějaký problém? Označte na stupnici od 1 do 5, přičemž 1 znamená žádný nebo minimální problém a 5 velký problém.

1   2   3   4   5

3. Pokud pro Vás zpracování nového dokumentu Fondu nebo aktualizace stávajících představuje nějaký problém, prosím o jeho stručnou specifikaci.

.....

II. Propagace Fondu mikroprojektů

4. Uveďte (označte zatržením), jaké formy propagace Fondu mikroprojektů používáte a blíže je specifikujte.

- placená inzerce v médiích
  - v tisku, počet placených inzercí do této chvíle: .....
  - v televizi, počet placených inzercí do této chvíle: .....
  - v rádiu, počet placených inzercí do této chvíle: .....
- informace na vlastních internetových stránkách
  - průměrná frekvence aktualizace: .....
- semináře pro žadatele
  - počet dosavadních seminářů: .....
- vlastní konference
  - počet dosavadních konferencí: .....
- informace na jednáních orgánů Vašeho euroregionu
  - frekvence (kolikrát v roce): .....
- propagační materiály (např. brožury, newslettery apod.)
  - v tištěné podobě, upřesněte počet: .....
  - jen v elektronické podobě, upřesněte počet: .....
- propagační předměty (např. průpisky, bloky apod.)
  - uveďte nějaké zajímavé propagační předměty, které jste realizovali:
.....
- jiné (uveďte jaké a počet, popř. jinou specifikaci)
  - .....
  - .....
  - .....

III. Metodická pomoc žadatelům

5. Uveďte, jaké formy metodické pomoci žadatelům používáte a blíže je specifikujte.

- individuální osobní konzultace
- uveďte případná omezení z Vaší strany u individuálních konzultací (např. max. 2x stejnému žadateli ke stejnému projektu; max. 2 hodiny na jednu konzultaci; nejpozději dva týdny před ukončením příjmu žádostí apod.):
.....
.....
- telefonické konzultace
- e-mailové konzultace
- společné konzultace, t.z. konzultace za účasti obou/všech přeshraničních partnerů
- jiné (specifikujte): .....

6. Jsou podle Vás konzultace před předložením žádosti o dotaci nezbytné? (Uveďte ANO, NE nebo NEVÍM, případně doplňte nějaké další postřehy ke konzultacím).

.....

7. Uvažujete do budoucna o zavedení povinných konzultací před předložením žádosti? (Uveďte ANO, NE nebo NEVÍM, případně upřesněte).

.....

IV. Příjem, kontrola a hodnocení žádostí o dotaci

8. Představuje pro Vás příjem a formální kontrola žádostí nějaký problém (např. velký počet žádostí předložených na poslední chvíli; problémy při formální kontrole žádostí apod.)? Označte na stupnici od 1 do 5, přičemž 1 znamená žádný nebo minimální problém a 5 velký problém.

- 1   2   3   4   5

9. Pokud pro Vás příjem a formální kontrola žádostí představuje nějaký problém, prosím o jeho stručnou specifikaci.

.....

10. Představuje pro Vás kontrola přijatelnosti žádostí nějaký problém (např. velká chybovost žádostí; nedostatek času na provedení kontroly apod.)? Označte na stupnici od 1 do 5, přičemž 1 znamená žádný nebo minimální problém a 5 velký problém.

- 1   2   3   4   5

11. Pokud pro Vás kontrola přijatelnosti žádostí představuje nějaký problém, prosím o jeho stručnou specifikaci.

.....

12. Odhadněte, u kolika procent z celkového počtu žádostí předložených do této chvíle byl nějaký nedostatek z hlediska přijatelnosti. .... %

13. Umožňujete žadatelům v rámci kontroly přijatelnosti provádění oprav a doplnění? (Uved'te ANO nebo NE). Pokud ANO, uveďte, zda pouze jednou nebo vícekrát. ....

14. Uveďte podíl žádostí vyřazených z důvodů nepřijatelnosti z celkového počtu žádostí předložených do této chvíle. (Nezapočítávejte žádosti, které jsou u Vás předloženy, ale u kterých ještě nebyla provedena kontrola přijatelnosti.) .... %

15. Uveďte, kdo provádí hodnocení žádostí a stručně upřesněte způsob (např. nezávislí experti – vždy 2 hodnotí jeden projekt; experti z řad členů EŘV apod.).

.....

V. Schvalování žádostí o dotaci

16. Uveďte počet českých a polských členů Euroregionálního řídicího výboru (EŘV):

.... CZ + ... PL

17. Máte zavedenu možnost písemného hlasování EŘV? (Uved'te ANO nebo NE). Pokud ANO, uveďte, zda jste ji do této chvíle využili a kolikrát. ....

18. Uveďte, jaké materiály předkládáte pro jednání EŘV, popř. je blíže specifikujte.

- .....
- .....
- .....

19. Uveďte průměrný počet žádostí o dotaci schvalovaných na 1 zasedání EŘV (t.z. celkový počet CZ a PL žádostí předložených EŘV / počet dosavadních zasedání EŘV). ....

20. Uveďte, jaká je úspěšnost žádostí o dotaci na české straně (t.z. celkový počet CZ schválených žádostí x 100 / celkový počet CZ žádostí předložených EŘV). ....%

VI. Realizace projektů - metodická pomoc, kontrola a změny projektů v průběhu realizace

21. Realizujete semináře pro konečné uživatele zaměřené na fázi realizaci projektu? (Uved'te ANO nebo NE). .....

22. Uved'te/odhadněte, u jakého podílu projektů provádíte kontrolu na místě. ....%

23. Máte stanovenou nějakou lhůtu pro vyřízení změn projektů předložených konečnými uživateli? (Uved'te ANO nebo NE). Pokud ANO, uveďte jakou.

.....

VII. Zpracování a kontrola Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu

24. Uved'te, jaké formy metodické pomoci konečným uživatelům při zpracování Závěrečné zprávy a Žádosti o platbu používáte.

- semináře pro konečné uživatele zaměřené na danou problematiku
- individuální osobní konzultace
- telefonické konzultace
- e-mailové konzultace
- jiné (specifikujte): .....

25. Představuje pro Vás kontrola Závěrečných zpráv a Žádostí o platbu nějaký problém (např. velké nedostatky Žádostí o platbu; nedostatek času na provedení kontroly apod.)? Označte na stupnici od 1 do 5, přičemž 1 znamená žádný nebo minimální problém a 5 velký problém.

1   2   3   4   5

26. Pokud pro Vás kontrola Závěrečných zpráv a Žádostí o platbu představuje nějaký problém, prosím o jeho stručnou specifikaci.

.....

VIII. Kontrola udržitelnosti projektů

27. Je ve Vašem Fondu mikroprojektů pro vybrané projekty stanovena povinnost předkládání Zpráv o udržitelnosti? (Uved'te ANO nebo NE). .....

28. Jaký počet/podíl projektů je určen ke kontrole udržitelnosti (např. min. 20 % z celkového počtu realizovaných projektů; min. 10 % z celkového počtu projektů, na které se vztahuje povinnost předkládání Zpráv o udržitelnosti; není určeno apod.).
..... %